

Τὸ Μυστήριον τῆς Ἄρπαγῆς

*Ἡ θεωτικὴ ἐμπειρία τῆς «ἄρπαγῆς»
τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «ἕως τρίτου οὐρανοῦ»,
δηλαδὴ «εἰς τὸν Παράδεισον»*

(Β' Κορινθ. ιβ' 2-4)

Περιεχόμενα

- Προσευχή.
- ◆ Προοίμιον.
- Α.** Ἡ «ἀποκάλυψις» τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.
- Β.** Τὰ εἶδη τῶν «οὐρανῶν».
- Γ.** Ἡ «πολυχώρητος» Οἰκία τοῦ Πατρός.
- Δ.** Ἡ «ἀσύγκριτος» δόξα τῆς Θεομήτορος.
- Ε.** Ἡ κατάληψις τῶν «θειοτέρων».

Προσευχὴ

«**Τ**ριὰς ὑπερούσιε, καὶ ὑπέρθεε, καὶ ὑπεράγαθε, τῆς Χριστιανῶν ἔφορε θεοσοφίας, ἴθυνον ἡμᾶς ἐπὶ τὴν τῶν μυστικῶν λογίων ὑπεράγνωστον, καὶ ὑπερφαῖ καὶ ἀκροτάτην κορυφήν, ἔνθα τὰ ἀπλᾶ, καὶ ἀπόλυτα, καὶ ἄτρεπτα τῆς θεολογίας μυστήρια, κατὰ τὸν ὑπέρφωτον ἐκκαλύπτεται τῆς κρυφιομύστου σιγῆς γνόφον, ἐν τῷ σκοτεινοτάτῳ τὸ ὑπερφανέστατον ὑπερλάμποντα, καὶ ἐν τῷ πάμπαν ἀναφεῖ καὶ ἀοράτῳ τῶν ὑπερκάλων ἀγλαῖων ὑπερπληροῦντα τοὺς ἀνομμάτους νόας»...

*(Ἁγίου Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου,
PG τ. 3, σελ. 997 AB,
Περὶ Μυστικῆς Θεολογίας, Κεφαλ. Α')*

Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον τοῦ δικαίου Θεοχάρους, τοῦ κοιμηθέντος ἐν τῷ φωτὶ τῆς Ἀναστάσεως, κατὰ τὴν ἑβδομάδα τῆς Διακαινησίμου τοῦ σωτηρίου ἔτους 2001.

Προοίμιον

ΕΝ ἐπιγνώσει τῆς ἀναξιότητός μας, ἀρχίσαμε τὸν Ἰανουάριο τοῦ 2000 νὰ ἀσχολούμεθα μὲ τὴν ἐρμηνεία τῆς ἐννοίας τοῦ «τρίτου οὐρανοῦ», στὸν ὁποῖο «ἤρπαγη» ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος.

Δὲν ὑποψιαζόμεθα τότε, ὅτι ἡ εὐλαβῆς ἐρώτησις ἐνὸς ἐν Χριστῶ ἀδελφοῦ ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ θὰ μᾶς ὠδηγοῦσε σὲ μία περιοχὴ τῆς Ὁρθοδόξου Πνευματικότητος, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ πράγματι τὰ «Ἅγια τῶν Ἁγίων» τῆς, δηλαδὴ τὸ κέντρο τῆς θεωπικῆς ἐμπειρίας, τὴν ὑπέρβασιν τῆς κτιστότητος τοῦ ἀνθρώπου, τὴν μετοχὴν στὶς ἄκτιστες θεῖες ἐνέργειες, τὴν θεωρίαν τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ.

Μετὰ τὰ πρῶτα βήματα τῆς μελέτης αὐτῆς, ἡ αἴσθησις τοῦ βάρους τῆς ἀναξιότητός μας ἄρχισε κυριολεκτικὰ νὰ μᾶς συνθλίβῃ, ἡ δὲ σκέψις νὰ σταματήσουμε τὴν προσπάθειαν ἄρχισε νὰ κερδίζῃ ἔδαφος.

Ἐνα ὅμως ἔκτακτο γεγονός, ἡ συναρπαστικότης τοῦ θέματος, ἡ εὐλαβῆς «ἀναίδεια», ἡ προσωπικὴ ὠφέλεια, ἡ ἀσθενὴς προσευχὴ καὶ ἡ ἐλπίδα στὴν εὐχὴ τοῦ Σεβ. Γέροντος καὶ πνευματικοῦ μας Πατρὸς ἔδωσαν τὴν ὀριστικὴν ὠθησιν γιὰ νὰ προχωρήσῃ καὶ ὀλοκληρωθῇ ἡ ἐρμηνευτικὴ αὐτὴ προσπάθεια.

Βαδίζοντες ἀπὸ ἐκπλήξεως εἰς ἐκπληξιν, ἐργασθῆκαμε αὐτομεμφομένοι, ἐφ' ὅσον οἱ «ἐξηγήσεις» τοῦ εἶδους αὐτοῦ πρέπει νὰ ἐπιχειροῦνται ἀπὸ τὸν Θεολόγο τῆς Παραδόσεως, δηλαδὴ τὸν θεούμενον καὶ ἐνεργούμενον ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, «ἵνα ὁ θεολόγος τὰ τοῦ θεολόγου θεολογικῶς θεολογῇ»*, κατὰ τὸν μέγα Ἁγιορείτη Θεολόγο Ὁσιο Νικόδημο.

6η Ἰουλίου 2002 ἐκ.ἡμ.

+ Ὁσίου Σισῶη Μεγάλου

(*) Ἐρμηνεία στὸ Β' Κορινθ. ιβ' 3.

Τὸ Μυστήριον τῆς Ἄρπαγῆς

**Ἡ θεωτικὴ ἐμπειρία τῆς «ἀρπαγῆς»
τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «ἕως τρίτου οὐρανοῦ»,
δηλαδή «εἰς τὸν Παράδεισον»**

(Β' Κορινθ. ιβ' 2-4)

Α'. Ἡ «ἀποκάλυψις» τοῦ Ἀποστόλου Παύλου

1. Ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος, στὸ τρίτο καὶ τελευταῖο μέρος τῆς Β' πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῆς του, ὑπερασπίζει σθεναρῶς τὸ ἀποστολικό του ἀξίωμα κατὰ τῶν ψευδοδιδασκάλων ἀντιπάλων του¹.

2. Στὴν προσπάθειά του αὐτή, ἀναγκάζεται νὰ ἐγκωμιάσῃ τὸν ἑαυτό του, συγκρίνων ἑαυτὸν πρὸς τοὺς ψευδοδιδασκάλους², ἐνῶ ταυτοχρόνως ὁμολογεῖ μὲ ταπεινοφροσύνη, ὅτι «ὄ λαλῶ, οὐ λαλῶ κατὰ Κύριον, ἀλλ' ὡς ἐν ἀφροσύνη»³.

3. Ἀφοῦ ἀναφερθῆ στὴν ἀνιδιοτέλειά του κατὰ τὴν ἄσκησι τῆς διακονίας του⁴ καὶ ἀπαριθμῆσῃ τὰ ἀποστολικά του ἔργα καὶ παθήματα⁵, κλείνει μὲ τὴν ἀναφορὰ στὶς εἰδικὲς χάριτες, τὶς ὁποῖες ἔλαβε ἀπὸ τὸν Θεό, δηλαδή τὰς «ὀπτασίας καὶ ἀποκαλύψεις Κυρίου»⁶.

4. Ἐάν καί εἶχε ἀξιωθῆ ἕνδς ὑπερβολικοῦ πλήθους καί μεγαλείου «ἀποκαλύψεων»⁷, δὲν ἀναφέρεται σὲ ὅλες αὐτὲς τὶς «ἀποκαλύψεις», ἀλλὰ μόνο σὲ μία· οὔτε λέγει εὐθέως, ὅτι αὐτὸς ἦταν ποὺ ἔλαβε αὐτήν, ἀλλὰ ὀμιλεῖ ταπεινοφρόνως περὶ δῆθεν τρίτου προσώπου: «οἶδα (γνωρίζω) ἄνθρωπον ἐν Χριστῶ»⁸, «οἶδα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον»⁹, «ὑπὲρ τούτου καυχῆσομαι»¹⁰.

5. Εἶναι ἐπίσης ἀξιοπρόσεκτο, ὅτι ἡ «ἀποκάλυψις» αὐτὴ εἶχε γίνεαι «πρὸ ἐτῶν δεκατεσσάρων»¹¹· καὶ ὁμως, ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος διατηροῦσε αὐτὴν μυστικὴ καὶ δὲν τὴν ἐγνώριζε κανεὶς ἄλλος, τῶρα δὲ ἐξ ἀνάγκης τὴν δημοσιεύει, προκειμένου νὰ ὑπερασπισθῆ τὸ Θεόδοτο ἀποστολικό του ἀξίωμα καὶ νὰ στηρίξη τοὺς πιστοὺς ἐναντι τῶν ψευδοδιδασκάλων.

6. Ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος περιγράφει τὸν «τοιοῦτον ἄνθρωπον» ὡς «ἀρπαγένητα ἕως τρίτου οὐρανοῦ»¹¹, δηλαδὴ ὅτι «ἤρπαγή εἰς τὸν Παράδεισον»¹², δηλώνει δὲ ὅτι αὐτὸς δὲν γνωρίζεαι, μόνον ὁ Θεὸς γνωρίζεαι, ἂν ὁ «ἀρπαγείης» εὐρίσκετο στὸ σῶμα του ἐκείνη τὴν ὥρα ἢ ἦταν σὲ ἔκστασι ἔξω ἀπὸ τὸ σῶμα του: «εἶτε ἐν σώματι οὐκ οἶδα, εἶτε ἐκτὸς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς οἶδεν»¹³.

7. Ἡ ἐπιμονὴ τοῦ θεοφόρου Παύλου στὸ ζήτημα αὐτό, πρῶτον ἀποδεικνύει ὅτι αὐτὸς καὶ μόνον ἦταν ὁ δεχθεὶς τὴν «ἀποκάλυψιν» καὶ δεύτερον τονίζει, ὅτι ἐνῶ ἡ «ἀρπαγή» πράγματι ἔγινε, ὁ τρόπος ὁμως αὐτῆς ἦταν ἄγνωστος εἰς αὐτόν, ὅπως ἐπίσης ἦταν ἄγνωστος καὶ ἡ σχέσις ψυχῆς καὶ σώματος κατὰ τὴν διάρκειάν της.

8. Οἱ Ἅγιοι μᾶς διαβεβαιώνουν, ὅτι ἡ ὁμολογία αὐτὴ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου, γιὰ τὴν ἄγνοια τοῦ τρόπου τῆς «ἀρπαγῆς», ὡς καὶ τῆς σχέσεως ψυχῆς καὶ σώματος κατ' αὐτήν, δὲν ὀφείλεται μόνο στὴν ταπεινοφροσύνη,

«ἀλλὰ καὶ τῇ ἀληθείᾳ δὲν ἤξευρε, καὶ ἂν καθ' ὑπόθεσιν ἤθελε θελήσῃ νὰ εἰπῆ, δὲν ἤξευρε τί νὰ εἰπῆ»· διότι μετὰ τὴν «ἀπόρρητον ἔλλαμψιν» καὶ «ἄρρητον αἴγλην» τῆς «ἀρπαγῆς», ὁ ἀξιωθεὶς τοῦ μυστηρίου τούτου, ἐπιστρέφων στὸν ἑαυτό του, «τότε γνωρίζεαι, ὅτι ἐν τῷ τότε καιρῷ, ἔξω ἦν ἑαυτοῦ, καὶ πῶς ἔπασχε ξένον τι, καὶ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἀνώτερον, καὶ ὅτι τῇ ἀληθείᾳ οὐκ οἶδεν, εἶτε ἐν σώματι ἦτον, εἶτε χωρὶς τοῦ σώματος»¹⁴.

(Συνεχίζεται)

-
1. Β΄ Κορινθ. ι΄ 1 - ιβ΄ 18.
 2. Β΄ Κορινθ. ια΄ 1 - ιβ΄ 18.
 3. Β΄ Κορινθ. ια΄ 17.
 4. Β΄ Κορινθ. ια΄ 7-15.
 5. Β΄ Κορινθ. ια΄ 16-33.
 6. Β΄ Κορινθ. ιβ΄ 1.
 7. Πρβλ. Β΄ Κορινθ. ιβ΄ 7.
 8. Β΄ Κορινθ. ιβ΄ 2.
 9. Β΄ Κορινθ. ιβ΄ 3.
 10. Β΄ Κορινθ. ιβ΄ 5.
 11. Β΄ Κορινθ. ιβ΄ 2.
 12. Β΄ Κορινθ. ιβ΄ 4.
 13. Β΄ Κορινθ. ιβ΄ 2 καὶ 3.
 14. **Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Σχόλια στὸ Β΄ Κορινθ. ιβ΄ 2, μετὰ ἀναφορὰ στὸν Ἅγιο Γρηγόριο Παλαμά.**

Β'. Τὰ εἶδη τῶν «οὐρανῶν»

1. Γεννᾶται ὁμως τὸ ἐξῆς ἐρώτημα: ἐφ' ὅσον ἡ Ἁγία Γραφή μνημονεύει συχνὰ περισσότερους οὐρανοὺς, ἄρα γε ποιὸς ἦταν αὐτὸς ὁ «οὐρανός», στὸν ὁποῖο μεταφέρθηκε αἰφνιδίως ὑπὸ τῆς θείας Χάριτος ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος; Μήπως ἦταν ὁ φυσικὸς καὶ αἰσθητὸς, δηλαδὴ ὁ κτιστὸς

οὐρανός¹, ὁ ἀέρας² ἢ ὁ ἔναστρος οὐρανός, τὸ στερέωμα³; Μήπως ἦταν ὁ νοερὸς οὐρανός, ὅπου διαμένουν οἱ ἀσώματες ἀγγελικὲς Δυνάμεις; Μήπως ἦταν ὁ «Παράδεισος τοῦ Θεοῦ» μας, δηλαδὴ ἡ κατοικία τῶν Δικαίων καὶ σεσωσμένων, ὅπου τρῶγουν «ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς»⁴; ἢ, τέλος, μήπως ἦταν, ὑπὸ τὴν γενικὴ ἔννοια, ἡ διαμονὴ τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖ ὅπου εἶναι ὁ «θρόνος» ὁ «ὑψηλὸς καὶ ἐπηρμένος» καὶ ἡ Βασιλεία Του;

2. Πρωτίστως, εἶναι πολὺ καλὸ νὰ γνωρίζουμε, ὅτι στὴν Ἄνατολὴ καὶ στὴν λαϊκὴ θεολογία τῶν Ἰουδαίων ὑπῆρχε διαδεδομένη ἡ κοσμολογικὴ ἀντίληψις περὶ πολλῶν ἀλλεπαλλήλων «οὐρανῶν».

Στὴν Καινὴ Διαθήκῃ ὑπάρχουν ἀναφορές, οἱ ὁποῖες πιθανῶς αἰνίττονται τοὺς ἐπτὰ ἢ τοὺς τρεῖς «οὐρανοὺς» τῶν Ἰουδαίων⁶.

3. Σὲ ἰουδαϊκὰ κείμενα, τὰ ὁποῖα ὁμως δὲν ἀνήκουν στὸν Κανόνα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης («Ἀποκαλύψεις» καὶ ραββινικὴ παράδοσις), ἐπικρατεῖ ἡ ἀντίληψις ὅτι ὑπάρχουν περισσότερα στρώματα «οὐρανῶν» ὑπεράνω τῆς γῆς.

Ἔτσι, γίνεται λόγος γιὰ τρεῖς «οὐρανοῦς»⁷, γιὰ πέντε «οὐρανοῦς»⁸, γιὰ ἑπτὰ «οὐρανοῦς»⁹ καὶ γιὰ ἓναν «οὐρανό»¹⁰.

4. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἀναφορᾶς στὶς λαϊκὲς αὐτὲς ἀντιλήψεις τῶν Ἑβραίων, θὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι ὁ Παράδεισος τοποθετεῖται ἀπὸ αὐτὲς εἴτε στὸν τρίτο «οὐρανό»¹¹ εἴτε στὸν ἕβδομο «οὐρανό»¹².

5. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ εἶδη τῶν «οὐρανῶν», μία γενικὴ ἀλλὰ σαφῆς καὶ θεμελιώδης διάκρισις εἰσάγεται ἐνδεικτικὰ ἀπὸ τὸν Ἱερὸ Φαλμωδὸ: «Ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ τῷ Κυρίῳ, τὴν δὲ γῆν ἔδωκε τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων»¹³.

Ἐπεράνω τοῦ φυσικοῦ οὐρανοῦ εὐρίσκεται ὁ «οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ», ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὴν «διαμονή» τοῦ Κυρίου καὶ ὁ ὁποῖος ὀνομάζεται ἔτσι συγκαταβατικῶς, διότι βεβαίως ἡ «διαμονή» τοῦ Θεοῦ δὲν ὀρίζεται «τοπικῶς»: ὁ «οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ», αὐτὸ τὸ «κατοικητήριον» τοῦ Θεοῦ εἶναι, κατὰ τὸν Ἱερὸν Αὐγουστῖνο, «ἀθεώρητον καὶ ἀόρατον καὶ ὑπὲρ λόγον καὶ ὑπὲρ νόησιν»: εἶναι «οὐρανός», ὁ ὁποῖος κρύπτει «τὸ ὑπερ-ἄρχιον καὶ ὑπὲρ νόησιν καὶ ὑπὲρ λόγον καὶ ὑπερ-ούσιον φῶς» καὶ «ὑπερ-θαυμαστῶς ὑπὲρ πάντα οὐρανὸν ἐξήρηται»¹⁴.

6. Αὐτοὶ οἱ χαρακτηρισμοί, μὲ τὴν ἐπιτακτικὴ πρόθεσι «ὑπέρ», ἀποβλέπουν σαφῶς στὸ νὰ ὑπερτονίσουν τὴν ἀπόλυτη ὑπερβατικότητα τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ὑπερ-ουράνια «διαμονή» τοῦ Κυρίου καὶ ἡ ἐπίγεια διαμονὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐκφράζουν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ ἄκτιστον, ἀπρόσιτον καὶ βασιλικὸν τῆς θείας φύσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ κτιστόν, προσιτὸν καὶ δουλικὸν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς φύσεως.

7. Ἡ ὑπερβατικότης αὐτῆ τοῦ Κυρίου μας ὑποδηλώνεται, ὅταν χαρακτηρίζουμε Αὐτὸν ὡς «Ἵψιστον»¹⁵ καὶ πιστεύουμε, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι «ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν»¹⁶, δηλαδὴ ποῦ κατοικεῖ στὰ ὕψη τῶν «οὐρανῶν».

Αὐτὸς ὁ «ἐν ὑψηλοῖς» τόπος εὐρίσκεται «ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν»¹⁷, ὀρίζεται τρόπον τινὰ ἐπάνω ἀπὸ ὅλους «τοὺς οὐρανοῦς»¹⁸ καὶ ἐκεῖ ὁ Μέγας Ἀρχιερέας καὶ Σωτήρας μας Χριστὸς «ἀνέβη» μετὰ τὴν Ἀνάληψί Του, «ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα»¹⁹.

8. Δηλαδή, ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός, ὁ

Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θεός, δὲν εἰσηλθε ἀπλῶς σὲ ἕναν ἀπὸ τοὺς «οὐρανοὺς», ἀλλὰ τοὺς διήλθε («διελήλυθε») ὅλους, ὑψώθηκε ἐπάνω ἀπὸ ὅλους, «ἀνέβη ὑπεράνω πάντων, μεθ' ὃ οὐκ ἔστιν ἕτερόν τι»²⁰ καὶ ἐκάθισε στὸν θρόνο τοῦ Πατρὸς ἐν σαρκὶ πλέον, γιὰ νὰ γεμίση («πληρώση») μὲ τὴν παρουσία Του καὶ τὶς θεανθρώπινες δωρεές Του τὰ πάντα.

9. Τὴν ἀλήθεια αὐτὴν, ὅτι δηλαδὴ ὁ ἰδιαζόντως καλούμενος «οὐρανός», στὸν ὁποῖο ὑπάρχει καὶ κατοικεῖ μόνον ὁ Θεός, καὶ ὁ ὁποῖος «οὐρανὸς οὐκ ἔστι τοπικός, ἀλλ' ἡ προηγουμένη τοῦ Θεοῦ ὑπεροχὴ καὶ κατάστασις»²¹, μᾶς τὴν ἀπεκάλυψε ὁ σαρκωθεὶς Θεὸς Λόγος: «οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ»²².

10. Ὁ «ὑπερ-απρόσιτος» καὶ «ὑπερ-ακοινώνητος» αὐτὸς «οὐρανός» εἶναι λοιπὸν ἀποκλειστικὸ «κατοικητήριον» τοῦ Θεοῦ Πατρὸς, τοῦ σαρκωθέντος Λόγου καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ Ὅποιο ἐστάλη «ἀπ' οὐρανοῦ» κατὰ τὴν Ἁγίαν Πεντηκοστήν: «ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ ἀποσταλέντι ἀπ' οὐρανοῦ»²³.

Ὁ «οὐρανός» αὐτὸς κρύπτει τὸ «ὑπεράρχιον καὶ ὑπὲρ νόησιν καὶ ὑπὲρ λόγον καὶ ὑπερούσιον φῶς», καθ' ὅσον «μηδεὶς οἶδε τὸν Πατέρα εἰ μὴ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα αὐτῶν· καὶ οὐδεὶς ἔγνω τὸν Υἱόν, εἰ μὴ ὁ Πατὴρ καὶ τὸ Πνεῦμα αὐτῶν· καθάπερ οὖν οὐδεὶς ἔγνω τὸ Πνεῦμα, εἰ μὴ ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱός, ὧν τὸ Πνεῦμά ἐστιν»²⁴.

11. Θὰ πρέπει ὁμως νὰ διευκρινισθῇ, ὅτι ἐνῶ ὁ «οὐρανός», ὡς ἐνδιαίτημα τοῦ Κυρίου μας, τονίζει μὲ ἔμφασι τὴν ὑπερβατικότητα τῆς θείας φύσεως, ταυτόχρονα ἐκφράζει καὶ τὴν πανταχοῦ παρουσία τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐγγύτητα τῆς παρουσίας Του διὰ μέσου τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν Του.

Οἱ ἄνθρωποι ἔχουν τὴν αἴσθησι ὅτι ὁ οὐρανὸς τοὺς περιβάλλει

πανταχόθεν, εύρίσκονται έντὸς αὐτοῦ, εἶναι πλησίον τους, παρέχει σὲ αὐτοὺς τὶς δωρεές του.

12. Πράγματι, αὐτὴ ἡ αἴσθησίς μας γιὰ τὸν αἰσθητὸ οὐρανὸ, ὅτι δηλαδὴ τρόπον τινὰ μᾶς *«ἀγαπᾷ»* καὶ μᾶς *«ἐναγκαλίζεται»*, ἀντικατοπτρίζεται στὸν Κύριό μας.

Δηλαδή, ὁ οὐρανὸς ἀποτελεῖ μίαν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, έντὸς τοῦ Ὅποιου ὑπάρχουμε, χωρὶς βεβαίως νὰ κοινωνοῦμε Αὐτοῦ κατὰ τὴν φύσιν, ἀλλὰ ὁμως κοινωνοῦμε μαζί Του κατὰ χάριν, μετέχοντες στὶς δωρεές Του, τὶς ἄκτιστες ἐνέργειές Του: *«ζητεῖν τὸν Κύριον, εἴ ἄρα γε ψηλαφήσειαν Αὐτὸν καὶ εὐροῖεν, καὶ γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα· ἐν Αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν»²⁵.*

13. Ἔτσι λοιπόν, ὁ αἰσθητὸς οὐρανός, ἀλλὰ καὶ γενικώτερα ἡ έννοια τοῦ *«οὐρανοῦ»*, στὸν ὁποῖο *«εύρίσκεται»* ὁ Θεός, μᾶς ὑπενθυμίζει ἢ αἰσθητοποιεῖ τὴν σχέσι μας μὲ τὸν Κύριο, τὴν σχέσι ἀκτίστου καὶ κτιστοῦ: ἀπρόσιτος καὶ προσσιτός, ἀμέθεκτος καὶ μεθεκτός, ἀπόστασις καὶ ἐγγύτης.

14. Ἡ διάκρισις αὐτὴ ἀποτελεῖ καὶ ἀπάντησι στὸ ἐρμηνευτικὸ δίλημμα ποὺ γεννᾶται, ὅταν κάποια χωρία τῆς Ἁγίας Γραφῆς φαίνονται ἐκ πρώτης ὄψεως ὡς ἀλληλο-συγκρουόμενα, ὅπως λ.χ. τὰ ἐξῆς:

Ἀπόστασις: *«Ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ τῷ Κυρίῳ, τὴν δὲ γῆν ἔδωκε τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων»²⁶.*

Ἐγγύτης: *«Θεὸς ἐγγίζων ἐγὼ εἰμι, λέγει Κύριος, καὶ οὐχὶ Θεὸς πόρρωθεν», «οὐχὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐγὼ πληρῶ; λέγει Κύριος»²⁷.*

(Συνεχίζεται)

1. Βλ. ένδεικτικά: Γενέσ. α' 1 καὶ 9, β' 1 καὶ 4· Δευτερ. α' 10, ι' 22· Α' Βασιλ. ιζ' 46· Ψαλμ. η' 4· Ματθ. κδ' 35· Λουκ. ιζ' 24.

2. Βλ. ένδεικτικά: Γενέσ. α' 26, 28 καὶ 30, κζ' 28· Ψαλμ. η' 9.

3. Βλ. ένδεικτικά: Γενέσ. α' 8, 14, 15 καὶ 20· β' 19 καὶ 20· Ψαλμ. ιη' 1, λβ' 6· Δανιήλ γ' - Ὕμνος 40· Ματθ. Ϛ' 29, η' 20.

4. Ἀποκαλ. β' 7.

5. Ἡσ. ξς' 1 καὶ Ϛ' 1.

6. Β' Κορινθ. ιβ' 2· Ἑβρ. δ' 14.

7. Διαθήκη Λευϊ.

8. Ἀποκάλυψις Βαροῦχ (ἑλλην.).
9. Κείμενα ραββινικά, Ἐνώχ (σλαβον.).
10. Ἐνώχ (αἰθιοπ.), Δ΄ Ἔσδρας, Ἀποκάλυψις Βαροῦχ (συριακ.).
11. Ἐνώχ (σλαβον.), Ἀποκάλυψις Μωϋσέως.
12. Παράδοσις ραββινική.
13. Ψαλμ. ριγ΄ 24.
14. **Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου**, *Σχόλια στὸ Ψαλμ. ριγ΄ 24.*
15. Βλ. ἐνδεικτικά: Γενέσ. ιδ΄ 18, 19, 20 καὶ 22.
16. Ψαλμ. ριβ΄ 5.
17. Ἐφεσ. δ΄ 10.
18. Ἐβρ. δ΄ 14.
19. Ἐφεσ. δ΄ 10.
20. **Ἱ. Χρυσοστόμου**, PG τ. 62, στλ. 82/Στὸ Ἐφεσ. δ΄ 10, Ὀμιλία ΙΑ΄, § β΄.
21. **Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου**, *Σχόλια στὸ Ψαλμ. ριγ΄ 24.*
22. Ἰωάν. γ΄ 13.
23. Α΄ Πέτρ. α΄ 12.
24. **Ἱ. Αὐγουστίνου**, παρὰ Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτη, *Σχόλια στὸ Ψαλμ. ριγ΄ 24.*
25. Πράξ. ιζ΄ 27-28.
26. Ψαλμ. ριγ΄ 24.
27. Ἱερεμ. κγ΄ 23-24.

Γ. Η «πολυώρητος» Οικία τοῦ Πατρὸς

1. Ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος δὲν εἰσῆλθε λοιπὸν στὸν «ὑπερ-απρό-σιτον» «οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ», τὸ ἀποκλειστικὸ αὐτὸ «κατοικητήριον» τοῦ Θεοῦ, ἐφ' ὅσον ὁ Κύριός μας ἔχει παρασκευάσει ἄλλα «οἰκήματα» γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, ὅπως λέγει ὁ Ἰερὸς Χρυσόστομος:

«Οὐκ ἐποίησεν οὐρανὸν ἓνα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἕτερον, ἐκ προοι-

μίων δεικνὺς ὅτι οὐκ ἐναφήσιν ἡμᾶς τῇ γῆ, ἀλλ' ἐκεῖ μετα-στήσει· εἰ γὰρ μὴ ἐμελλεν ἐκεῖ μεθιστᾶν, τίνος ἔνεκεν καὶ οὐρανὸς παρήγετο; οὐ γὰρ Αὐτῷ χρησιμὸν τοῦτο στοιχεῖον· ἀλλὰ τοὺς ἀπὸ γῆς ἐκεῖ μεθιστᾶν βουλόμενος, παρεσκεύασε τὰ οἰκήματα»¹.

2. Μήπως τότε ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος εἰσῆλθε στὰ «οἰκήματα» αὐτά, στὴν «μέλλουσαν πόλιν»², τὴν «κρείττονα» καὶ «ἐπουράνιον»³, τὴν πολιτεία πού ὑπάρχει «ἐν οὐρανοῖς»⁴, «ἐν πόλει Θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλὴμ ἐπουράνιω»⁵;

Ἡ Πόλις τοῦ ζῶντος Θεοῦ, ἡ Ἰεπουράνιος Ἱερουσαλὴμ εἶναι ἐκεῖνος ὁ «τόπος»⁶, ἐκείνη ἡ «οἰκία»⁶, ἐκείνη ἡ «σκηνή»⁷, ὅπου μετὰ τὴν ἀνάστασί μας, «ἔχοντες φορέσει καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανοῦ»⁸, δηλαδή ἔχοντες ἀποκτήσει μίαν ὁμοίότητα «ποιοτική» μὲ τὸν Κύριό μας, «οἶος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι»⁹, θὰ κατοικοῦμε πλέον εἰς τὸν αἰῶνα ὡς ὁ «Λαὸς τοῦ Θεοῦ»¹⁰. τότε ὁ Κύριος θὰ εἶναι μαζί μας, ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν, αἰωνίως!...

3. Αὐτὸς ὁμῶς ὁ «τόπος», στὸν ὁποῖο ὄντες πλέον «ἐπουρά-

νιοι», θὰ «συγκατοικῶμεν» μὲ τὸν Σωτῆρα μας, «ἵνα ὅπου εἰμί ἐγώ, καὶ ἡμεῖς ἦτε»¹¹. αὐτὴ ἡ «Οἰκία τοῦ Πατρὸς», ὅπου «μοναὶ πολλαὶ εἰσιν»¹¹, δὲν ὀρίζεται τοπικῶς, ἀλλὰ τροπικῶς.

Δηλαδή, μετὰ τὴν ἀνάστασί μας δὲν θὰ εἴμεθα «σὰρξ καὶ αἷμα», οὔτε γνώρισμά μας θὰ εἶναι ἡ «φθορὰ» καὶ τὸ «θνητόν», ὥστε νὰ ἰσχύη ἀκόμη ἡ πείρα καὶ οἱ ὄροι τῶν αἰσθητῶν, ἐφ' ὅσον «πάντες ἀλλαγσόμεθα», θὰ «ένδυθῶμεν» τὴν «ἀφθαρσίαν» καὶ τὴν «ἀθανασίαν»¹², θὰ ἔχουμε καταστῆ κατὰ χάριν ἄκτιστοι.

4. Ἡ ὑπερφυσικὴ αὐτὴ σχέσις μὲ τὸν Οὐράνιο Πατέρα διὰ μέσου τοῦ πρεσβυτέρου Ἀδελφοῦ μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, μᾶς καθιστᾷ συγγενεῖς Του, μᾶς ἀξιώνει νὰ εἴμεθα παιδιὰ Του, νὰ εἴμεθα «φίλοι καὶ γείτονές» Του, τοὺς ὁποίους «συγκαλεῖ» γιὰ νὰ «συγχαροῦν» μαζί Του γιὰ τὴν σωτηρία «τῶν προβάτων αὐτοῦ τῶν ἀπολωλότων»¹³.

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ὅλοι μαζί θὰ ἀποτελοῦμε τὴν Ἐπουράνια Οἰκογένεια, εἶναι ἐπόμενο νὰ διαμένουμε σὲ ἕναν κοινὸ «οἶκο», ὁ ὁποῖος ἔχει πολλὰς «μονές», πολλὰ δωμάτια, πολλὰ διαμερίσματα· οἱ διάφορες τάξεις τῶν οὐρανίων κατοίκων, «φίλοι» καὶ «γείτονες», ὑπονοοῦν ὅτι ὁ καθένας –ἀναλόγως μὲ τὴν καθαρότητα καὶ τὸν φωτισμὸ ποὺ ἀξιώθηκε στὴν ἐπίγεια ζωὴ– διαμένει καὶ στὴν ἀνάλογη «μονή», δηλαδή ἀπολαμβάνει καὶ τὸν ἀνάλογο βαθμὸ κοινωνίας μὲ τὸν Θεὸ καὶ δόξης ἐπουρανοῦ.

5. Οἱ Ἅγιοι μᾶς βεβαιώνουν, ὅτι «αἱ πολλαὶ μοναὶ ἀναφέρονται εἰς τοὺς διαφόρους βαθμοὺς τιμῆς ἐν τῇ αἰωνίᾳ ἐκείνῃ ζωῇ»¹⁴. ἐπίσης, ἀναφέρονται καὶ στὸ «πολυχώρητον» τοῦ «οὐρανοῦ», διότι δύναται νὰ περιλάβῃ/χωρέσῃ καὶ τοὺς Ἅγίους Ἀγγέλους καὶ τοὺς ἀπ' αἰώνων Ἅγίους καὶ Δικαίους μέχρι τῆς Συντελείας, οἱ ὁποῖοι –διασώζοντες τὴν προσωπικότητα/ἀτομικότητά τους– θὰ ἔχουν ὁ καθ' ἕνας τὸν ἰδικό του «κλήρον» στὴν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

6. Ὁ Ἀββᾶς Ἰσαὰκ ὁ Σύρος διευκρινίζει, ὅτι ὁ Σωτῆρας μας ὡς «πολλὰς μονὰς τοῦ Πατρὸς» χαρακτηρίζει τὶς διακρίσεις καὶ τὶς διαφορὰς τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων, δηλαδή «τὰ μέτρα τῆς διανοίας τῶν ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ αὐλιζομένων», βάσει τῶν ὁποίων θὰ ἀπολαμβάνουν τῆς ἀναλόγου τρυφῆς:

«Καθὰπερ ἕκαστος τοῦ αἰσθητοῦ ἡλίου κατὰ τὴν καθαρότητα τῆς ὀπτικῆς δυνάμεώς τε καὶ ἀντιλήψεως κατατρυφᾷ· καὶ καθὰπερ ἐνὸς λύχνου ἐν ἐνὶ οἴκῳ δαυγάζοντος, διάφο-

ρος ἢ ἀύγῃ γίνεται, τοῦ φωτὸς μὴ μεριζομένου εἰς πολλὰς λαμπηδόνας, οὕτως ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι οἱ δίκαιοι πάντες ἀυλίζονται ἐν μιᾷ χώρᾳ ἀδιαιρέτως, ἕκαστος δὲ κατὰ τὸ ἑαυτοῦ μέτρον ἐξ ἐνὸς Ἡλίου διαυγάζεται καὶ τὴν εὐφροσύνην, ὡς ἐξ ἐνὸς ἀέρος, καὶ τόπου, καὶ καθέδρας, καὶ θεωρίας, καὶ σχήματος»¹⁵.

7. Αὐτὴ ὁμως ἡ διαφορὰ τῶν «μέτρων τῆς διανοίας» καὶ τῶν «πνευματικῶν χαρισμάτων» στὶς οὐράνιες «μονές» δὲν θὰ εἶναι ὁρατὴ, προκειμένου νὰ μὴν προκαλῆται λύπη καὶ ἀδημονία στοὺς «ὑποδεεστεροὺς» ἀπὸ τὴν ὑπερβάλλουσα χάρι τῶν «ὑπερεχόντων»:

«Καὶ οὐ θεωρεῖ τις τὰ μέτρα τοῦ ἐταίρου αὐτοῦ, οὔτε τοῦ ὑπερέχοντος, οὔτε τοῦ ὑποδεεστεροῦ· ἵνα μὴ ὁρῶν τὴν ὑπερβάλλουσαν χάριν τοῦ ἐταίρου αὐτοῦ, καὶ τὸ ἑαυτοῦ ὑστέρημα, γένηται αὐτῷ ταῦτα λύπης, καὶ ἀδημονίας αἷτια. Μὴ γένοιτο τοῦτο εἶναι, ὅπου οὐκ ἐστὶ λύπη, οὐδὲ στεναγμός· ἀλλ' ἕκαστος κατὰ τὴν δοθείσαν αὐτῷ χάριν, κατὰ τὸ μέτρον αὐτοῦ, ἔσωθεν αὐτοῦ εὐφραίνεται. Μία δὲ ἡ θεωρία ἢ ἔσωθεν τῶν πάντων ἐστί, καὶ μία ἡ χαρά»¹⁵.

8. Ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας συνοψίζει πολὺ ὠραία τὶς ἀπόψεις αὐτές:

«Πολυχώρητόν τινα διδάσκων (ὁ Κύριος) εἶναι τὸν οὐρανόν», «εἰκὸς δέ, ὅτι καὶ τὸ διάφορον τῆς τιμῆς, τῷ πολλὰς εἶναι λέγειν τὰς μονάς, ὑποσημῆναι βούλεται, ἐκάστου τοῦ διαζῆν βουλομένου ἐν ἀρετῇ, τόπον ὡσπερ τινὰ τὸν ἴδιον ἀποληψομένου, καὶ τὴν τοῖς αὐτοῦ πρέπουσαν κατορθώμασι δόξαν»¹⁶.

9. Καὶ ἡ Ἁγία Γραφὴ μᾶς δίδει ἓνα πανόραμα τῆς θαυμασίας αὐτῆς μελλούσης καταστάσεως:

«Ἴδου ἡ σκηνὴ τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ σκηνώσει μετ' αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαὸς Αὐτοῦ ἔσονται, καὶ Αὐτὸς ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν ἔσται»¹⁷. «ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρὸς μου μοναὶ πολλαὶ εἰσιν». «πορεύσομαι ἐτοιμάσαι τόπον ὑμῖν», «ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγώ, καὶ ὑμεῖς ἦτε μετ' ἐμοῦ»¹⁸. «ἵνα θεωρῆτε τὴν δόξαν τὴν ἐμήν, ἣν δέδωκέ μοι ὁ Πατήρ»¹⁹. «καὶ οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα»²⁰.

10. Εἶναι λοιπὸν σαφές, ὅτι τότε στὴν «Οἰκίᾳ τοῦ Πατρὸς» δὲν θὰ εἴμεθα ἀπλῶς καὶ μόνο στὸν ἴδιο «τόπο» μὲ τὸν Σωτῆρα μας,

ἀλλὰ καὶ στὴν ἴδια κατάστασι· δὲν θὰ εἶμεθα μόνον θεαταὶ τῆς δόξης Του, ἀλλὰ καὶ συμμέτοχοι καὶ κοινωνοὶ αὐτῆς· τότε ὁ Χριστὸς μας θὰ εἶναι «πλήρης», διότι θὰ εἶναι μαζί με ὅλα τὰ μέλη Του, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν Ἐκκλησία Του, «ἥτις ἐστὶ τὸ Σῶμα Αὐτοῦ»²¹. Αὐτὸς εἶναι ἡ Κεφαλὴ καὶ ἐμεῖς τὰ Μέλη Του· Αὐτὸς εἶναι ὁ «Πρωτότοκος» καὶ ὅλοι ἐμεῖς, οἱ ὅμοιοι κατὰ χάριν πρὸς Αὐτὸν

καὶ ἐνωμένοι μαζί Του, θὰ ἀποτελοῦμε τὴν «Πανήγουριν τῶν Πρωτοτόκων»· τότε ὁ Κύριός μας θὰ θαυμάζεται/δοξάζεται σὲ κάθε Μέλος Του χωριστά, ἀλλὰ καὶ κάθε Μέλος θὰ θαυμάζεται/δοξάζεται ἐν τῷ Χριστῷ.

11. Τότε θὰ βιώσουμε στὴν πληρότητά του τὸ ἐπηγγελμένο μυστήριον:

«ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε ὑμεῖς ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ μου καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν»²². «ἐγὼ μὲν φυσικῶς ἐν τῷ Πατρὶ· καρπὸς γὰρ εἰμι τῆς οὐσίας Αὐτοῦ, καὶ γνήσιον γέννημα, ἐνυπάρχων τε καὶ ἐξ Αὐτοῦ πεφυκῶς, ζωὴ ἐκ τῆς ζωῆς»· «ἔστι δὲ καὶ Αὐτὸς ἐν ἡμῖν· μέτοχοι γὰρ Αὐτοῦ πάντες γεγόναμεν καὶ Αὐτὸν ἔχομεν ἐν ἑαυτοῖς διὰ τοῦ Πνεύματος»²³.

12. Θὰ πρέπει ὅμως, ὁμιλοῦντες γιὰ τὴν «Οἰκία τοῦ Πατρὸς» καὶ τὴν «Σκηνὴν τοῦ Θεοῦ», ὅπου θὰ συγκατοικοῦμε μετὰ τὸν Κύριο αἰωνίως, νὰ μὴν λησμονοῦμε ποτέ, βάσει τῶν προλεχθέντων, τὸ ἀπρόσιτον καὶ ἀμέθεκτον τῆς θείας Οὐσίας: τὸν Θεὸν «εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται»²⁴. «οὐκ ὄψεται ἄνθρωπος τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ καὶ ζήσεται»²⁵. «Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε»²⁶. «Θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται»²⁷.

13. Αὐτὴ ἡ ἀδυναμία τῆς «ὀράσεως» τοῦ Θεοῦ τονίζει, ἐπαναλαμβάνουμε, τὸ ἀπρόσιτον τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ· τὸ «κατοικητήριον» τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ «φῶς» καὶ τοῦτο εἶναι «ἀπρόσιτον»²⁸. ἔὰν ὅμως τὸ «κατοικητήριον» εἶναι «ἀπρόσιτον», πόσο ἀπρόσιτος καὶ ἐπομένως ἀκατάληπτος εἶναι Αὐτὸς ποὺ κατοικεῖ εἰς αὐτό;

14. Πολὺ χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἀναφορὰ τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου στὴν ἀποστολικὴ αὐτὴ θέσι:

«Οὐκ εἶπε, “φῶς ΩΝ ἀπρόσιτον”, ἀλλὰ “φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον”, ἵνα μάθῃς ὅτι εἰ οἶκος ἀπρόσιτος, πόσῳ μᾶλλον ὁ ἐνοικῶν αὐτὸν Θεός. Ταῦτα δὲ ἔλεγεν, οὐχ ἵνα οἶκον καὶ τόπον περὶ Θεὸν ὑποπτεύσῃς, ἀλλ’ ἵνα ἐκ πολλῆς τῆς περιουσίας τὸ ἀκατάληπτον μάθῃς. Ἄλλ’ οὐδὲ φῶς οἰκῶν ἀκατάληπτον εἶπεν, ἀλλὰ ἀπρόσιτον, ὃ τοῦ ἀκαταλήπτου πολλῶ μείζον ἐστι»²⁹.

15. Καὶ ὁμῶς· ἐνῶ ὁ Θεὸς εἶναι «ἐπέκεινα τῶν ὅλων»³⁰, ἐνῶ ὑπάρχει «ὑπερέκεινα πάσης οὐσίας καὶ ἀνθρωπίνης ἐπινοίας»³¹ καὶ τὸν Ὅποιον «εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται»³², στὴν μέλλουσα ζωὴ οἱ κατὰ χάριν ἄκτιστοι, οἱ «ἐπουράνιοι», θὰ ἴδουν Αὐτὸν «πρόσωπον πρὸς πρόσωπον»³³.

Βεβαίως, ἤδη ἀπὸ τῆς ζωῆς αὐτῆς «οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ» βλέπουν τὸν Θεό³⁴, ἀλλ’ ὁμῶς «δι’ ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι»³⁵, ἐνῶ τότε «ὅμοιοι Αὐτῷ ἐσόμεθα» καὶ «ὀψόμεθα Αὐτὸν καθὼς ἐστι»³⁶.

16. Ἄρά γε, εἶναι δυνατὸν ὁ Θεὸς νὰ γίνῃ θεατὸς «καθὼς ἐστι»; Ἡ «φανέρωσις» τοῦ Σωτῆρος μας Χριστοῦ στὰ Ἔσχατα θὰ εἶναι ἡ ἀποκάλυψις ὅχι τῆς θείας Οὐσίας καὶ Φύσεώς Του, ἀλλὰ τῆς θείας Δόξης Του· θὰ ἰδοῦμε Αὐτὸν ἐν τῷ ἀκτίστῳ φωτὶ τῆς Χάριτός Του καὶ «τότε καὶ ἡμεῖς φανερωθησόμεθα ἐν δόξῃ»³⁷, δηλαδὴ «ἐν τῇ δόξῃ ἐκείνῃ ὅπου ἔχει νὰ δοθῇ εἰς ἡμᾶς, κατὰ μετουσίαν καὶ ἀπόρροϊαν τῆς ἐν Χριστῷ οὔσης καὶ θεαθησομένης δόξης»³⁸. ὁ Θεὸς γίνεται θεατὸς καὶ ἀντιληπτὸς κατὰ χάριν μόνον ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἀξιώθησαν νὰ ὁμοιωθοῦν πρὸς Αὐτόν, νὰ γίνουν δηλαδὴ «θείας κοινωνοὶ φύσεως»³⁹.

17. Οἱ εὐσεβεῖς, οἱ πολιτευόμενοι θεαρέστως

«λαμβάνουν μὲν ἀπὸ τὴν παροῦσαν ζωὴν τὸν ἄρραβῶνα καὶ τὸ προοίμιον τῆς ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἐλπιζομένης θεώσεως», «θέλουν δὲ λάβουν καὶ τὴν τελείαν καὶ ὀλικωτάτην θέωσιν μετὰ θάνατον καὶ μετὰ τὴν κοινὴν ἐξανάστασιν, ὅταν ἔχουν» «νὰ ἀπολαμβάνουν τὸ γλυκύτερον ἐκεῖνο καὶ ἀμήχανον τοῦ Θεοῦ κάλλος καὶ νὰ ἐντυφοῦν εἰς αἰῶνα αἰῶνος τὰς ἐκ τοῦ θείου κάλλους ἀστραπτούσας ἐλλάμψεις καὶ φωτοχυσίας, ἀξιούμενοι τῆς πρόσωπον πρὸς πρόσωπον θεοπτίας»⁴⁰.

18. Ὁ Χριστὸς μας προσευχήθηκε πρὸ τοῦ Πάθους Του μὲ ἐκπληκτικὴ ἔντασι καὶ ἐπιμονή⁴¹ πρὸς τὸν Οὐράνιο Πατέρα:

*«Πάτερ, οὐς δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα ὅπου εἰμι ἐγὼ κά-
κεῖνοι ᾧσι μετ' ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσι τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν ἣν
δέδωκάς μοι, ὅτι ἠγάπησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου»⁴².*

Τὸ νὰ εὐρισκώμεθα στὸν αὐτὸν τόπον ὅπου καὶ Αὐτός, ὡς καὶ τὸ
νὰ εἴμεθα ἐν τῷ Χριστῷ, δὲν ἀποτελεῖ ταυτολογίαν· ἡ μὲν παρου-
σία στὸν αὐτὸν τόπον, «ὅπου εἰμι ἐγὼ κάκεῖνοι ᾧσι»⁴², μαρτυρεῖ τὴν
διάκρισι καὶ τὸ ἀκοινωνήτο τῶν φύσεων, θείας καὶ ἀνθρωπίνης, τὸ
δὲ «σὺν Χριστῷ εἶναι»⁴³ μαρτυρεῖ τὴν κατὰ χάριν κοινωνίαν καὶ
ἔνωσιν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἐν τῇ θεωρίᾳ τῆς Δόξης τοῦ Σωτῆρος
μας Χριστοῦ, τὸ συμμετέχειν καὶ συκοινωνεῖν τῆς ἀκτίστου Δόξης.

19. Αὐτὴ εἶναι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἡ «πρόσωπον πρὸς πρόσω-
πον θεοπτία», διότι «μεγίστη ὄντως δόξα τὸ θεωρεῖν τὴν δόξαν
Αὐτοῦ» τοῦ Χριστοῦ⁴⁴, ἐφ' ὅσον «ἡ πᾶσα ἀνάπαυσις αὕτη ἐστί, τὸ
θεωρεῖν εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο γοῦν καὶ δοξάζεσθαι ποιεῖ, ὃ
καὶ ὁ Παῦλος φησιν: “Ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυ-
ρίου κατοπτριζόμενοι”»⁴⁵.

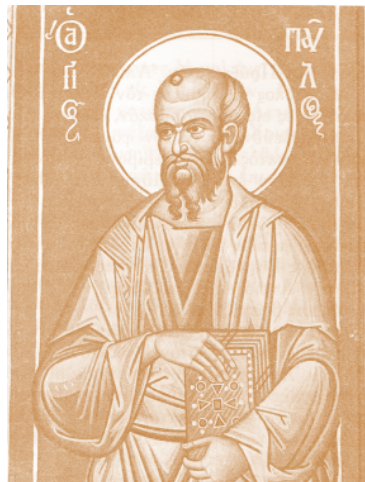
20. Θὰ ἰδοῦμε λοιπὸν τὸν Σωτῆρα μας «καθὼς ἐστι», ὃχι ὅμως
«καθὼς εἶναι κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν» Του:

*«ἄπαγε! Τοῦτο γὰρ εἶναι ἀδύνατον εἰς κάθε γεννητὴν
καὶ κτιστὴν φύσιν ἀγγέλων ὁμοῦ καὶ ἀνθρώπων· «δὲν
θέλομεν νὰ ἰδοῦμεν τὴν ἀόρατον φύσιν τοῦ Θεοῦ, οὐτε
νὰ γενοῦμεν οἱ αὐτοὶ μὲ Αὐτόν, ἀλλὰ θέλομεν ἰδοῦμεν τὴν
δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπλῶς τὰ θεῖα Προσόντα, καὶ κατ'
αὐτὰ ἔχομεν νὰ γένωμεν ὅμοιοι μὲ Αὐτόν», «ὡς θεοὶ μὲν
κατὰ χάριν μὲ τὸν κατὰ φύσιν Θεόν»⁴⁶.*

21. Ἐπειδὴ λοιπὸν «ἡ ὑπερούσιος ἐκείνη καὶ ἄπειρος οὐσία καὶ
φύσις τοῦ Θεοῦ, ὃχι μόνον εἶναι ἀμέθεκτος ἀπὸ τὰ κτίσματα, ἀλλὰ
καὶ ἀόρατος καὶ ὃχι μόνον ἀόρατος, ἀλλὰ καὶ ἀκατάληπτος καὶ
πάντη ἀνεπινόητος καὶ ἀνεξιχνίαστος»⁴⁷, γιὰ τὸν λόγον αὐτὸ τὸ
«θείας κοινωνοὶ φύσεως» τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Πέτρου σημαίνει:

*«τὸ νὰ κοινωνήσουν καὶ νὰ μεθέξουν οἱ διὰ πίστεως
καὶ ἐναρέτου βίου καθαρθέντες καὶ τελειωθέντες Χριστιαν-
οὶ ἀπὸ τὰς θείας τοῦ Θεοῦ τελειότητος καὶ ἐνεργείας
καὶ δυνάμεις καὶ χάριτας καὶ ἀπλῶς ἀπὸ τὰ Προσόντα
τοῦ Θεοῦ, τὰ ὁποῖα ὠνόμασε φύσιν Θεοῦ ὁ κορυφαῖος·
διατὶ εἶναι ἠνωμένα μὲ τὴν τοῦ Θεοῦ φύσιν καὶ ἀπὸ
αὐτὴν εἶναι ἀχώριστα, καὶ ἀκολούθως διατὶ εἶναι οὐσιώδη*

καὶ φυσικὰ τοῦ Θεοῦ. Φύσις γὰρ λέγονται καὶ τὰ φυσικά. Καὶ καθὼς ἡ θεία φύσις εἶναι ἀίδιος καὶ ἄκτιστος, ἔτσι καὶ αὐτὰ εἶναι συναΐδια τῷ Θεῷ καὶ ἄκτιστα. Τούτων λοιπῶν τῶν φυσικῶν τελιοτήτων τοῦ Θεοῦ, [δηλαδὴ τῶν θείων Προσόντων], οἱ κεκαθαρμένοι κοινωνοῦντες θεοῦνται καὶ θεοὶ γίνονται κατὰ χάριν, νῦν μὲν ὡς ἐν ἄρραβῶνι, τότε δὲ τελεώτερον καὶ ἐκτυπώτερον, ὥσπερ εἶπομεν»⁴⁷.

22. Ἀκριβῶς ἐπειδὴ οἱ φυσικὲς τελιοτήτες τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ τὰ θεία Προσόντα καλοῦνται γενικῶς θεία φύσις, ὡς οὐσιώδη καὶ φυσικὰ τοῦ Θεοῦ, ἔνεκα αὐτοῦ καὶ ἡ θεοποιὸς χάρις τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ «τὸ τοῦ Θεοῦ θεοποιὸν δῶρον», οἱ ἄκτιστες ἐνεργειές Του, ὀνομάζονται ἀπὸ τοὺς Ἁγίους Πατέρες «θεότης»⁴⁸, στὴν ὁποία μετέχουμε καὶ τὴν ὁποία βλέπουμε, ἐνῶ ὁ Κύριος ποὺ παρέχει τὴν χάρι αὐτὴν εἶναι βεβαίως ὑπεράνω αὐτῆς τῆς «θεότητος», παραμένων ἀμέθεκτος, ἀπρόσιτος καὶ ἀκατάληπτος.

23. Τὴν ἀλήθεια αὐτὴ, δηλαδὴ τὴν διαφορὰ τῆς ἀμεθέκτου θείας φύσεως καὶ τῶν μεθεκτῶν θείων ἐνεργειῶν, τονίζει πολὺ χαρακτηριστικὰ ὁ Ὅσιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητῆς:

«Πάντων τῶν ὄντων καὶ μετεχόντων (ἦτοι κτισμάτων) καὶ μεθεκτῶν (ἦτοι τῶν θείων ἐνεργειῶν), ἀπειράκις ἀπίερωσ ὁ Θεὸς ὑπερεξῆρηται»⁴⁹.

Ὁ δὲ κρυφιομύστης Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης ἐπιβεβαιώνει τὴν ἐμπειρία αὐτὴ τῆς Ἐκκλησίας:

«ὑπερίδρυσται πάντων τῶν ὄντων ὁ ὑπὲρ πάντα τὰ ὄντα, καὶ πάντων τῶν μετεχόντων καὶ τῶν μετοχῶν ὁ ἀμέθεκτος αἴτιος»⁵⁰.

24. Αὐτὴ λοιπὸν ἡ ὑπερφυῆς πραγματικότης τοῦ συμβασιλεύειν⁵¹ καὶ συγκαθέζεσθαι⁵² μὲ τὸν Σωτῆρα μας Χριστὸ στὸν ἴδιο Θρόνο, ὅπου ἡ Δόξα τοῦ Ἀρνίου θὰ εἶναι τὸ Φῶς⁵³ τῆς Καινῆς Ἱερουσαλήμ⁵⁴, τὸ ὁποῖο θὰ ἀντανακλᾶται στοὺς θεωμένους καὶ θὰ τοὺς μεταμορφῶνῃ «εἰς τὴν αὐτὴν λαμπηδόνα»⁵⁵ «ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν»⁵⁶, αὐτὴ εἶναι ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν:

«Ἡ τοῦ Θεοῦ Βασιλεία, τῶν προσόντων τῷ Θεῷ φυσικῶς ἀγαθῶν [φυσικῶν τελειότητων] κατὰ χάριν ἐστὶ μετὰ-δοσις»⁵⁷.

25. Αὐτὸ ἀκριβῶς ἐννοεῖται στὴν Ἱερά Ἀποκάλυψι: στὴν Καινὴν Ἱερουσαλὴμ οἱ λάτρες τοῦ Ἄρνιου

«ὄφονται τὸ πρόσωπον Αὐτοῦ, καὶ τὸ ὄνομα Αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν»⁵⁸.

(Συνεχίζεται)

1. **1. Χρυσοστόμου**, PG τ. 55, στλ. 401/Στὸν Ψαλμ. ρλε', § α'.
2. Ἑβρ. ιγ' 14.
3. Ἑβρ. ια' 16.
4. Φίλιπ. γ' 20.
5. Ἑβρ. ιβ' 22-23. Βλ. καὶ Ἀποκαλ. γ' 12, κα' 2.
6. Ἰωάν. ιδ' 2-3.
7. Ἀποκαλ. κα' 3.
8. Α' Κορινθ. ιε' 49.
9. Α' Κορινθ. ιε' 48.
10. Α' Πέτρ. β' 10.
11. Ἰωάν. ιδ' 2-3.
12. Α' Κορινθ. ιε' 50-54.
13. Πρβλ. Λουκ. ιε' 6.
14. **1. Αὐγουστίνου**, παρὰ Π.Ν.Τ. στὸ Ἰωάν. ιδ' 2.
15. **Ἀββᾶ Ἰσαὰκ Σύρου**, Ἄπαντα τὰ εὑρεθέντα Ἀσκητικά, σελ. 224-225, ἐκδόσεις «Χ. Σπανός», Ἀθῆναι, ἄ.χ./Λόγος Νζ'.
16. **Ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας**, PG τ. 74, στλ. 181CD/Στὸ Ἰωάν. ιδ' 2.
17. Ἀποκαλ. κα' 3.
18. Ἰωάν. ιδ' 2-3.
19. Πρβλ. Ἰωάν. ιζ' 24.
20. Α' Θεσσαλ. δ' 17.
21. Ἐφεσ. α' 13.
22. Ἰωάν. ιδ' 20.
23. **Ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας**, PG τ. 74, στλ. 280CD/Στὸ Ἰωάν. ιδ' 20.
24. Α' Τιμοθ. ς' 16.
25. Ἐξόδ. λγ' 20.
26. Ἰωάν. α' 18.
27. Α' Ἰωάν. δ' 12.
28. Α' Τιμοθ. ς' 16.
29. **1. Χρυσοστόμου**, PG τ. 48, στλ. 721/Περὶ Ἀκαταλήπτου, Λόγος Γ', § β'.
30. **Ἁγίου Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου**, PG τ. 3, στλ. 1048B/Περὶ Μυστικῆς Θεολογίας, Κεφάλαιον Ε'.
31. **Μ. Ἄθανασίου**, PG τ. 25, στλ. 5C/Λόγος κατὰ Ἑλλήνων, § 2.
32. Α' Τιμοθ. ς' 16.
33. Α' Κορινθ. ιγ' 12.

34. Ματθ. ε' 8.
35. Α' Κορινθ. ιγ' 12.
36. Α' Ίωάν. γ' 2.
37. Πρβλ. Κολασ. γ' 4.
38. **Όσίου Νικοδήμου Άγιορείτου**, *Στὸ Α' Ίωάν. γ' 2.*
39. Β' Πέτρ. α' 4.
40. **Όσίου Νικοδήμου Άγιορείτου**, *Σχόλια στὸ Β' Πέτρ. α' 4.*
41. Ίωάν. ιζ' 9, 15, 20: «*ἔρωτῶ*»· Ίωάν. ιζ' 24: «*θέλω*».
42. Ίωάν. ιζ' 24.
43. Φιλιπ. α' 23.
44. **Ί. Ζιγαβηνοῦ**, PG τ. 129, στλ. 1453A/*Στὸ Ίωάν. ιζ' 24.*
45. **Ί. Χρυσσοστόμου**, PG τ. 59, στλ. 445/*Στὸ Ίωάν. ιζ' 24, 'Ομιλία ΠΒ', § γ'. Β' Κορινθ. ιγ' 18.*
46. **Όσίου Νικοδήμου Άγιορείτου**, *Σχόλια στὸ Α' Ίωάν. γ' 2.*
47. **Όσίου Νικοδήμου Άγιορείτου**, *Σχόλια στὸ Β' Πέτρ. α' 4.*
48. **Άγιορευτικὸς Τόμος** ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἠσυχάζόντων, Φιλοκαλία τ. Δ', σελ. 189, στχ. 10-13, Ἀθήναι 1961.
- *«Θεότης γάρ, οὐ μόνον ἡ θεία φύσις ὀνομάζεται κατὰ τοὺς θεολόγους, ἀλλὰ καὶ ἡ ἄκτιστος ἐνέργεια, καὶ χάρις τῆς θείας φύσεως, ὡς θεοῦσα καὶ υἱοὺς Θεοῦ ποιοῦσα τοὺς ὑποδεχομένους.»*
- (**Όσίου Νικοδήμου Άγιορείτου**, *Σχόλια στὸ Α' Ίωάν. γ' 24*)
49. **Όσίου Μαξίμου Όμολογητοῦ**, PG τ. 90, στλ. 1101A/*Κεφάλαια Σ' περὶ Θεολογίας καὶ τῆς Ἐνσάρκου Οἰκονομίας τοῦ Υἱοῦ Θεοῦ, Ἐκατοντὰς Α', § μθ'.*
50. **Άγίου Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου**, PG τ. 3, στλ. 972B/*Περὶ Θείων Όνομάτων, Κεφάλαιον ΙΒ', § IV.*
51. Β' Τιμοθ. β' 12.
52. Ἀποκαλ. γ' 21.
53. Ἀποκαλ. κα' 23, κβ' 5.
54. Ἀποκαλ. κα' 2.
55. **Οἰκουμενίου**, PG τ. 118, στλ. 956C/*Στὸ Β' Κορινθ. γ' 18.*
56. Β' Κορινθ. γ' 18.
57. **Όσίου Μαξίμου Όμολογητοῦ**, PG τ. 90, στλ. 1168C/*Κεφάλαια Σ' περὶ Θεολογίας καὶ τῆς Ἐνσάρκου Οἰκονομίας τοῦ Υἱοῦ Θεοῦ, Ἐκατοντὰς Β', § ζ'.*
58. Ἀποκαλ. κβ' 4.

Δ' Ἡ «ἀσύγκριτος» δόξα τῆς Θεομήτορος

1. Ὁ «Οὐρανὸς» λοιπόν, δηλαδή ἡ «Οἰκία τοῦ Πατρός», εἶναι «πολυώρητος» καὶ περιλαμβάνει «πολλὰς μονάς», δηλαδή «διαφόρους βαθμοὺς τιμῆς».

Μήπως ὁμως ἡ διευκρίνισις αὐτὴ προκαλεῖ ἤδη τὴν αἴσθησι τριῶν γενικωτάτων «μονῶν», δηλαδή τριῶν τόπων/ἐπιπέδων διαφόρου βαθμοῦ τιμῆς, ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἄλλη εἶναι ἡ δόξα τῆς Ὑπερευλογημένης Θεοτόκου, ἄλλη τῶν Ἁγίων Ἀσωμάτων καὶ ἄλλη τῶν θεωθέντων εὐσεβῶν;

α'.

2. Ἄρά γε, ποιὸς νοῦς εἶναι δυνατὸν νὰ συλλάβῃ τὴν ἀσύγκριτον δόξαν τῆς Θεομήτορος; Ὁ θεομητροπρεπῆς ἀγιασμὸς καὶ τὰ ὑπερφυσικὰ χαρίσματα Τῆς «ὑπερβαίνουνσι κάθε νοῦν καὶ κάθε λόγον, τόσον διὰ τὸ μέγεθος αὐτῶν, ὅσον καὶ διὰ τὸ πλῆθος», ἐπειδὴ «οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἐν ὅλῃ τῇ κτίσει ἴσον, ἢ ἀνώτερον τῆς Θεοτόκου»¹.

3. «Οὐδὲν τοίνυν ἐν βίῳ, οἷον ἡ Θεοτόκος Μαρία», λέγει ὁ ρητορικώτατος Χρυσόστομος: «περίελθε, ὦ ἄνθρωπε, πᾶσαν τὴν κτίσιν τῷ λογισμῷ, καὶ βλέπε, εἰ ἔστιν ἴσον, ἢ μείζον τῆς Ἁγίας καὶ Θεοτόκου Παρθένου· περινόστησον τὴν γῆν· περιβλεψον τὴν θάλασσαν· πολυπραγμόνησον τὸν ἀέρα· τοὺς Οὐρανοὺς τῇ διανοίᾳ ἐρεῦνησον· τὰς ἀοράτους πάσας Δυνάμεις ἐνθυμήθητι, καὶ βλέπε, εἰ ἔστιν ἄλλο τοιοῦτο θαῦμα ἐν πάσῃ τῇ κτίσει»².

4. Ποῦ ἔγκειται ὁμως ἡ ἀσύγκριτος δόξα τῆς Θεομήτορος;

«Σὺ δέ, Παρθένε Μαρία», λέγει ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴν Παναγία ὁ Ὅσιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης, «οὐσιωδῶς ἐχώ-

ρησας τὸν Θεὸν Λόγον ἀσπόρως [καὶ] ἀπειράνδρως ἐν τῇ ἀχράντῳ κοιλίᾳ Σου, τὸν Ὅποῖον ἀκόπως μὲν ἐβάστασας, ἀνωδίνως δὲ ᾠδίνησας, καὶ ἀδιαφθόρως ἐγέννησας, χωρὶς νὰ παραβλάψῃς τὴν Παρθενίαν Σου· τὰ ὁποῖα καὶ τὰ τέσσερα ταῦτα εἶναι ὑπερφυσικώτατα, εἶναι παραδοξότατα, εἶναι ξενηκουστότατα καὶ ἐκπληκτικώτατα»¹.

5. Ἐξ αἰτίας τῶν τεσσάρων αὐτῶν, «πρεπωδέστατα ἢ Θεοτόκος εἶναι ἀνωτέρα ἀσυγκρίτως πασῶν τῶν Οὐρανίων Δυνάμεων, διότι ἐκεῖναι ἐλλάμπεις μόνον τινὰς ἐκ Θεοῦ δεχόμεναι, οὕτως ἀπὸ ἐκεῖ φωτίζονται καὶ τελειοῦνται»². «ὅθεν ἡ Θεοτόκος ἀσυγκρίτως γὰρ καὶ αὐτῶν τῶν Χερουβὶμ ὑπερέχει, καθὼς καὶ τῶν Σεραφὶμ· ἀσυγκρίτως γὰρ καὶ αὐτῶν ὑπερενδοξότερα ἐστὶν ἡ Θεοτόκος»³.

6. Ἄλλωστε, εἶναι γεγονός, ὅτι «θρόνος ἔμψυχος τοῦ Παμβασιλέως Θεοῦ εἶναι ἡ Θεοτόκος, ἢ ἐν μήτρᾳ χωρήσασα τὸν ἀχώρητον τῷ παντί, καὶ ὡς θρόνος τοῦτον βαστάσασα»⁴. τὰ Σεραφὶμ ὁμως ἴστανται κύκλῳ αὐτοῦ τοῦ θρόνου, τὸ ὁποῖο ὑποδηλώνει τὴν ἀπόστασι μετὰξὺ Θεοτόκου καὶ Οὐρανίων Δυνάμεων:

«Εἶδον τὸν Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου, καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης Αὐτοῦ· καὶ Σεραφὶμ εἰστήκεισαν κύκλῳ Αὐτοῦ, ἕξ πτέρυγες τῷ ἐνὶ καὶ ἕξ πτέρυγες τῷ ἐνὶ, καὶ ταῖς μὲν δυσὶ κατεκάλυπτον τὸ πρόσωπον, ταῖς δὲ δυσὶ κατεκάλυπτον τοὺς πόδας καὶ ταῖς δυσὶν ἐπέταντο· καὶ ἐκέκραγεν ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον· ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος σαβαώθ, πλήρης πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης Αὐτοῦ»⁵.

7. Ὑπάρχει λοιπὸν μία «διαφορὰ στάσεως» μετὰξὺ Θεοτόκου καὶ Οὐρανίων Τάξεων, περὶ τῆς ὁποίας ὁ θεῖος Γρηγόριος Παλαμᾶς λέγει τὰ ἑξῆς θαυμαστά:

«Περὶ μὲν γὰρ τῆς τούτων ἀνωτάτω ταξιαρχίας Ἡσαΐας γράφει: “Καὶ τὰ Σεραφὶμ εἰστήκεισαν κύκλῳ Αὐτοῦ”· περὶ δὲ

Αὐτῆς πάλιν ἡ Δαβὶδ: “Παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου”. Ὁρᾶτε τὴν διαφορὰν τῆς στάσεως; Ἀπὸ ταύτης ἔχετε συνορᾶν καὶ τὴν διαφορὰν τῆς κατὰ τὴν ἀξίαν τάξεως: περὶ μὲν γὰρ τὸν Θεὸν τὰ Σεραφίμ, πλησίον δὲ παρ’ Αὐτὸν ἐκείνον, μόνη ἡ παμβασιλὶς»· «οὐ πλησίον δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ δεξιῶν εἰκότως· ὅπου γὰρ ὁ Χριστὸς ἐν Οὐρανοῖς ἐκάθισεν, ἐν δεξιᾷ δηλονότι τῆς μεγαλωσύνης, ἐκεῖ καὶ Αὐτὴ νῦν ἀπὸ γῆς εἰς Οὐρανοὺς ἀναβάσα ἔστηκεν· οὐ μόνον ὅτι ποθεῖ καὶ ἀντιποθεῖται πάντων μάλιστα, καὶ αὐτοῖς φυσικοῖς θεσμοῖς, ἀλλ’ ὅτι καὶ θρόνος ἐστὶν ὡς ἀληθῶς Αὐτοῦ· ὅπου δὲ κάθηται ὁ Βασιλεὺς, ἐκεῖ καὶ ὁ θρόνος ἵσταται. Τοῦτον τὸν θρόνον καὶ ὁ Ἡσαΐας μεταξὺ ἐκείνου τοῦ χερουβικοῦ χοροῦ καὶ ἔβλεπε καὶ ἔλεγεν ὑψηλὸν καὶ ἐπηρμένον, τὸ τὰς Οὐρανίους Δυνάμεις ὑπερναβεβηκὸς τῆς Θεομήτορος δηλῶν. Διὸ καὶ αὐτοὺς εἰσάγει τοὺς Ἀγγέλους ἀπὸ ταύτης τὸν Θεὸν δοξάζοντας καὶ λέγοντας: “Εὐλογημένη ἡ δόξα Κυρίου ἀπὸ τοῦ τόπου Αὐτοῦ”» ⁶.

8. Εἶναι δὲ τόση ἡ διαφορὰ καὶ ἡ ὑπὲρ λίαν τιμὴ τῆς Ἀειπαρθένου Θεομήτορος, «καθ’ ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν» ⁷, ἐν σχέσει μὲ τὶς Οὐράνιες Δυνάμεις, ἐξ αἰτίας τοῦ μεγέθους καὶ τοῦ πλήθους τῶν «οὐσιωδῶν» καὶ «ἐσωτερικῶν» χαρισμάτων Της ⁸, ὥστε ὁ Ἄγιος Κοσμᾶς ὁ Μελωδός, «θέλων νὰ ὑμνήσῃ τὴν ἀσύγκριτον δόξαν τῆς Θεομήτορος», «ἀναγκάζεται νὰ παραλάβῃ ἔξωθεν τὰ Χερουβὶμ καὶ τὰ Σεραφίμ, τὰς πρώτας καὶ περὶ Θεὸν οὔσας Ταξιαρχίας, ἵνα διὰ μέσου τῆς συγκριτικῆς τούτων ἀσυγκρισίας, ἡ ἀσυγκρίτου συγκρίσεως» ⁹, μελωδήσῃ ἐξαίσια:

«Τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβίμ, καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφίμ, τὴν ἀδιαφθόρως Θεὸν Λόγον τεκοῦσαν, τὴν ὄντως Θεοτόκον Σὲ μεγαλύνομεν» ¹⁰.

9. Ὁ θαυμασιος Θεοτοκολόγος τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ Ὅσιος Νικόδημος ὁ Ἄγιορείτης, ἀποφαίνεται ὅτι ὁ ὕμνος αὐτὸς πρέπει νὰ νοῆται ὡς ἐξῆς:

«Τὴν τιμιωτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Χερουβίμ, καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφίμ», διότι τὸ «ἀσυγκρίτως» ἀποδίδεται «ὄχι μόνον πρὸς τὰ Σεραφίμ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ Χερουβίμ», δηλαδή ἡ Θεοτόκος εἶναι «τιμιωτέρα ὄχι συγκριτικῶς, ἀλλὰ ἀσυγκρίτως» τῶν Χερουβίμ καὶ Σεραφίμ ⁸.

10. Είναι δὲ ἀξιοσημείωτον, ὅτι «ἀναφέρων ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς τὰ δύο ὑπέρτατα Τάγματα ἐκ τῆς πρώτης Ἱεραρχίας τῶν Ἀγγέλων, τὰ Χερουβὶμ, λέγω, καὶ Σεραφίμ, καὶ τούτων τιμιωτέραν ἀσυγκρίτως καὶ ἐνδοξοτέραν εἰπὼν τὴν Θεοτόκον, ἀπέδειξεν Αὐτὴν τιμιωτέραν καὶ ἐνδοξοτέραν καὶ πάντων τῶν ἄλλων κατωτέρων Ταγμάτων· ἡ γὰρ ὑπερτέρα οὕσα τῶν μειζόνων, πολλῶ μᾶλλον ὑπερτέρα ἐστὶ τῶν ἐλλατόνων»¹¹.

11. Καὶ ὁ πνευματοφόρος Ἀγιορείτης Θεοτοκολόγος ἐπισφραγίζει ἐπιγραμματικά:

«Αὕτη ὑπερέβη καὶ Ἀγγέλους καὶ Ἀρχαγγέλους καὶ πάσας τὰς χοροστασίας τῶν Οὐρανίων Δυνάμεων, ὄχι μὲ ἓνα μέτρον συγκριτικόν, ἀλλὰ μὲ [ἓνα μέτρον] ἀσύγκριτον»¹².

12. Τὸ ἀσύγκριτον ὁμως τῆς Θεομητορικῆς ὑπεροχῆς ἐξαίρεται μὲ ἔκτακτη ἔμφασι, ὄχι μόνον ὅταν οἱ Ἅγιοι διδάσκουν ὅτι ἡ Πάναγνος «αὕτη μόνη μεθόριόν ἐστὶ κτιστῆς καὶ ἀκτίστου φύσεως»¹³, ἀλλὰ καὶ ὅταν διακηρῦσσουν, ὅτι

«Ἡ Παρθένος εἶναι ταμίας καὶ φύλαξ ὅλων τῶν θησαυρῶν καὶ χαρισμάτων τοῦ οὐρανοῦ Βασιλέως Θεοῦ», «διὰ τὴν μεταδίδη καὶ τὴν διαμοιράζῃ αὐτὰ εἰς ὅλα τὰ κτίσματα, νοητὰ καὶ αἰσθητά, Ἀγγέλους τε καὶ ἀνθρώπους»¹⁴.

13. Ἡ ἐκπληκτικὴ αὐτῆ θεοσις εἶχε ἤδη ἐκφρασθῆ ἀπὸ τὸν Ἅγιο Γρηγόριο Παλαμᾶ:

«Αὕτη δὲ πρώτη δεχομένη τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ

σύμπαντα πληροῦντος, καθίστησι τοῖς πᾶσι χωρητὸν νέμουσα πρὸς δύναμιν ἐκάστῳ κατὰ τὴν ἀναλογίαν καὶ τὸ μέτρον τῆς ἐκάστου καθαρότητος· ὥστ' Αὐτὴν εἶναι ταμεῖον καὶ πρῦτανιν τοῦ πλοῦτου τῆς Θεότητος», «καὶ οὐδὲν ἂν ἐκ τοῦ Θεοῦ τῶν δωρημάτων, εἰμὴ διὰ ταύτης, γένοιτο καὶ Ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις»¹⁵.

14. Τὸ κοινὸ αὐτὸ φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας, γιὰ τὴν ἀσύγκριτη ἀνωτερότητα τῆς Θεομήτορος, συνοψίζει ὡς ἐξῆς ὁ Ὅσιος Νικόδημος:

«Ἡ Κυρία Θεοτόκος, ὡς Μήτηρ Θεοῦ, ἀμέσως μετὰ Θεὸν οὕσα, καὶ ἀσυγκρίτως ὑπερβᾶσα ὄχι μόνον ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ αὐτὰς τὰς πρῶτας καὶ ἀνωτάτας τάξεις τῶν Ἀγγέλων, Χερουβὶμ καὶ Σεραφίμ, δι' ἑαυτῆς διανέμει τὸν πλοῦτον ὅλων τῶν τοῦ Θεοῦ χαρισμάτων καὶ θείων ἐλλάμψεων εἰς ὅλους Ἀγγέλους τε ὁμοῦ καὶ ἀνθρώπους, καθὼς ὅλη κοινῶς ἢ τοῦ Χριστοῦ φρονεῖ Ἐκκλησία»¹⁶.

β'.

15. Ἐν τούτοις, ὁ ἑννεάριθμος χορὸς τῶν Ἁγίων Ἀσωμάτων Δυνάμεων, ἂν καὶ εἶναι «ἀσυγκρίτως» κατώτερος, ὡς πρὸς τὴν μετοχὴ τῆς θείας Δόξης, ἀπὸ τὴν Παμμακάριστον Θεοτόκον, εἶναι ὁμῶς σαφῶς ἀνώτερος τοῦ χοροῦ τῶν θεωθέντων ἀνθρώπων, ἐπειδὴ ἀποτελεῖ τὴν Οὐράνια Ἱεραρχία.

16. Οἱ Ἅγιοι Ἀσώματοι διακρίνονται, κατὰ τὸν Ἅγιο Διονύσιο Ἀρεοπαγίτη, σὲ τρεῖς τριαδικές διακοσμήσεις: ἡ ὑπερτάτη τριάς ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς Θρόνους, τὰ Χερουβὶμ καὶ τὰ Σεραφίμ· τὴν μέση τριάδα συγκροτοῦν οἱ Κυριότητες, οἱ Δυνάμεις καὶ οἱ Ἐξουσίες· στὴν κατώτατη τριάδα εὐρίσκονται οἱ Ἀρχές, οἱ Ἀρχάγγελοι καὶ οἱ Ἄγγελοι¹⁷.

17. Ὁ Ἱερὸς Δαμασκηνός, ἀναφερόμενος στὶς τρεῖς αὐτὲς «τριαδικές διακοσμήσεις», λέγει τὰ ἐξῆς:

«Καθὼς δὲ ὁ ἀγιώτατος, καὶ ἱερώτατος, καὶ θεολογικώτατος φησι Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, πᾶσα ἡ θεολογία, ἡ- γουν ἡ θεία Γραφή, τὰς οὐρανίους Οὐ- σίας ἐννέα κέκληκε· ταύτας ὁ θεῖος ἱε- ροτελεστής εἰς τρεῖς ἀφορίζει τριαδικὰς διακοσμήσεις»¹⁸.

18. Στὸν Οὐρανὸ ὅμως ἐπικρατεῖ ἓνας αἰώνιος θεσμός, ὅπως μᾶς διαβεβαιώνουν οἱ Ἅγιοι: οἱ μικρότεροι μετέχουν τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν μεγαλυτέρων.

«Ἐπεὶ γὰρ καὶ τοῦτο νόμιμον αἰώνιον ἐν οὐρανοῖς διὰ τῶν μειζόνων τοὺς ἐλάττους μετέχειν τοῦ ἐπέκεινα ὄντως ἰδρυμένου, μείζων δ' ἀσυγκρίτως ἀπάντων ἡ Παρθενομήτωρ, δι' Αὐτῆς μεθέξουσιν, ὅσοι δὴ μετέχουσι Θεοῦ»¹⁹.

19. Ἐξ αἰτίας λοιπὸν τοῦ θεσμοῦ αὐτοῦ, οἱ τρεῖς Τάξεις τῶν Ἁγίων Ἀσωμάτων μετέχουν διαφορετικὰ στὶς θεῖες ἐλλάμψεις, ἀλλὰ ἐνῶ οἱ ἀνώτερες μετέχουν τῆς δόξης τῶν κατωτέρων, οἱ κατώτερες δὲν μετέχουν τῆς ἁγιοπρεποῦς ἐλλάμπειας τῶν ἀνωτέρων, κατὰ τὸν κρυφιομύστην Διονύσιον:

«Αἱ μὲν γὰρ ὑπερβεβηκυῖαι Διακοσμήσεις περισσῶς ἔχουσι καὶ τὰς τῶν ὑφειμένων ἱερὰς ιδιότητας, αἱ δὲ τελευταῖαι τὰς τῶν πρεσβυτέρων ὑποκειμένας ὀλότητας οὐκ ἔχουσι, μερικῶς εἰς αὐτὰς τῶν πρωτοφανῶν ἐλλάμπειαν διὰ τῶν πρώτων ἀναλόγως αὐταῖς διαπορθμεομένων»²⁰.

20. Τὴν διαφορὰ αὐτῆ τῶν Οὐρανίων Τάξεων βεβαιώνει καὶ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός:

«Διαφέροντες δὲ ἀλλήλων τῷ φωτισμῷ καὶ τῇ στάσει, εἴτε πρὸς τὸν φωτισμὸν τὴν στάσιν ἔχοντες, ἢ πρὸς τὴν στάσιν τοῦ φωτισμοῦ μετέχοντες, καὶ ἀλλήλους φωτίζοντες διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς τάξεως ἢ τῆς φύσεως. Δῆλον δέ, ὡς οἱ ὑπερέχοντες τοῖς ὑποβεβηκόσι μεταδιδόασιν τοῦ τε φωτισμοῦ, καὶ τῆς γνώσεως»²¹.

21. Αὐτῆ ἡ διαφορὰ φωτισμοῦ καὶ στάσεως μεταξὺ τῶν Οὐρανίων «τριαδικῶν διακοσμήσεων» ἔγινε μάλιστα αἰσθητὴ κατὰ τὸ μυστήριο τῆς θείας Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου μας, ὅπως μᾶς διδάσκει ὁ

Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής, ὁ ὁποῖος ἀπαντῶν στοῦ ἐρώτημα: «Διατί μετὰ ἐννέα ἡμέρας τῆς Ἀναλήψεως κατήλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον;», μᾶς ἀναβιβάζει στοῦ Μυστήριου τῆς Ἀνακεφαλαιώσεως τῶν ἐν Οὐρανῶ:

«Φασί τινες τῶν τὰ θεῖα πεπαιδευμένων, ὅτι ἐπειδὴ ἐννέα Τάξεις κατὰ τὸν Διόνυσιον τὸν Ἀρεοπαγίτην αἱ Ἀγγελικαὶ Δυνάμεις εἰσὶν, ἀνίων (ἀνερχόμενος) κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ὁ Κύριος, κατὰ τὸ θεῖον πάντα πληροί, ἐκάστῳ Τάγματι μίαν ἡμέραν ἀπένειμεν, ἀπὸ τῆς ἐσχάτης ἕως τῆς τελευταίας· ἐδέοντο γὰρ καὶ αὐταὶ τῆς τοῦ Κυρίου πρὸς αὐτὰς ἐπιδημίας· Ἐν αὐτῷ γάρ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἀνεκεφαλαιώθη, οὐ μόνον τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν Οὐρανῶ»· καὶ μετὰ τοῦτο ἐνεφανίσθη τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ· καὶ οὕτως τὸ Πνεῦμα κάτεισι»²², «οὐ συναριθμεῖται δὲ οὔτε ἡ Πέμπτη, καθ' ἣν ἀνελήφθη, οὔτε ἡ Κυριακή, καθ' ἣν ἐκατέβη τὸ Πνεῦμα»²³.

22. Σὲ κάθε λοιπὸν Τάγμα τῶν Οὐρανίων Δυνάμεων ὁ ἀναλαμβάνόμενος Θεάνθρωπος «μίαν ἡμέραν ἀπένειμε» καὶ «ἐν ἐκάστη ἡμέρᾳ» «ἐκαστὸν Τάγμα προσιόν, τὴν θεωθεῖσαν ἐκείνην προσεκύνει σάρκα» τοῦ Σωτῆρος. Καὶ τέλος, «τῶν ἐννέα πληρωθεισῶν ἡμερῶν καὶ Ταγμάτων, τῇ δεκάτῃ [ἡμέρᾳ] ὁ Παράκλητος ἐπεδήμησεν»²³.

Υ'.

23. Ὅπως λοιπὸν οἱ κατώτερες Οὐράνιες Τάξεις δὲν μετέχουν τῆς ἰδίας δόξης μὲ τις ἀνώτερες, «ἀμέθεκτοι γὰρ αἱ τελευταῖαι τῶν ὑπερτάτων εἰσὶν ὀλικῶν ἰδιοτήτων»²⁴, ἔτσι ἀκριβῶς καὶ οἱ θεωθέντες ἄνθρωποι, ἀποτελοῦντες τρόπον τινὰ συλλογικῶς ἓνα τόπον/ἐπίπεδο, δὲν μετέχουν τῆς ἀγιοπρεποῦς ἐλλάμψεως τῶν Οὐρανίων Ταξιαρχῶν.

24. Εἰκόνα ἐναργῆ αὐτῆς τῆς κατωτερότητος τῶν θεωθέντων ἀνθρώπων ἐναντι τῶν Οὐρανίων Οὐσιῶν ἀποτελεῖ τὸ θαυμαστὸ γεγονός τῆς καθάρσεως τοῦ Ἁγίου Προφήτου Ἡσαΐου ἀπὸ ἓνα Σεραφεῖμ:

«Καὶ ἀπεστάλη πρὸς με ἓν τῶν Σεραφίμ, καὶ ἐν τῇ χειρὶ εἶχεν ἄνθρακα, ὃν τῇ λαβίδι ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἤψατο τοῦ στόματός μου καὶ εἶπεν: ἴδου ἤψατο τὸ τῶν χειλέων σου καὶ ἀφελεῖ τὰς ἀνομίας σου καὶ τὰς ἀμαρτίας σου περικαθαριεῖ»²⁵.

25. Οἱ Ἅγιοι Ἀσώματα, ὡς «δυνάμεις ὑπερκόσμιαι», κατὰ τὸν Μέγαν Βασίλειο, «τῆς ἐγγυτάτῳ στάσεως [παρὰ τῷ Θεῷ] διὰ τὴν ἐν ἀγιασμῷ ἀκρότητα κατηξιωμένοι»²⁶, ἐπομένως δὲ ὡς «φῶτα δευτέρα νοερά», κατὰ τὸν Ἱερὸν Δαμασκηνό, «ἐκ τοῦ Πρώτου καὶ Ἀνάρχου Φωτός, τὸν φωτισμὸν ἔχοντα»²⁷, «εἰσὶν αἱ πρώτως καὶ πολλαχῶς ἐν μετουσίᾳ τοῦ Θεοῦ γινόμεναι, καὶ πρώτως καὶ πολλαχῶς ἐκφαντορικαὶ τῆς θεαρχικῆς κυριότητος»²⁸.

Ἀκριβῶς δὲ γιὰ τὸν λόγο αὐτὸν ὀνομάζονται μὲ τὸν γενικὸ ὄνομα «Ἄγγελοι», ἐπεὶδὴ «διὰ τὸ πρώτως εἰς αὐτὰς ἐγγίνεσθαι τὴν θεαρχικὴν ἔλλαμψιν, καὶ δι' αὐτῶν εἰς ἡμᾶς διαπορθευέσθαι τὰς ὑπὲρ ἡμᾶς ἐκφαντορίας»²⁸.

26. Βεβαίως, οἱ Ἅγιοι Ἀσώματα, δηλαδὴ «πᾶσα ἡ νοερά φύσις», ὅπως λέγει ὁ Ἅγιος Γρηγόριος Παλαμᾶς, εἶναι «σύνδουλος ἡμῖν καὶ κατ' εἰκόνα τοῦ Κτίσαντος»· ἐν τούτοις, «πολλῶ ἐλαττούμεθα, καὶ μάλιστα νῦν [μετὰ τὴν πτώσιν], τῶν ἀγαθῶν Ἀγγέλων», οἱ ὅποιοι εἶναι «ἡμῶν τιμιώτεροι, ὡς σωμάτων ὄντες ἐκτὸς καὶ τῇ ἀσωμάτῳ παντάπασι καὶ ἀκτίστῳ φύσει μᾶλλον ἐγγίζοντες», «διὸ καὶ δευτέρον καλοῦνται φῶς, καὶ τοῦ Πρώτου Φωτός ἀπορρόη»²⁹.

Καὶ περισσότερο συγκεκριμένα, οἱ Νοερὲς Φύσεις «εἰ καὶ ὁμόδουλοι, ἀλλ' ἡμῖν τίμιοι καὶ ἡμῶν τῇ τάξει πολλῶ τιμιώτεροι», ὡς «φυλάξασαι καὶ τὴν ἑαυτῶν τάξιν καὶ τὸ πρὸς ὃ γεγονάσι στέργουσαι»²⁹.

* * *

27. Παρὰ ὁμως τὴν ζωηρὰν αὐτὴν αἴσθησι τῶν τριῶν γενικωτάτων «μονῶν», δηλαδὴ τῶν τριῶν ἐπιπέδων διαφόρου βαθμοῦ τιμῆς καὶ δόξης: τῆς Θεοτόκου, τῶν Ἀσωμάτων καὶ τῶν θεωθέντων ἀνθρώπων, ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος δὲν εἶχε κατὰ νοῦν

αὐτὴν τὴν διάκρισι, οὐτε βεβαίως ἀνήλθε στὸ τρίτο ἐπίπεδο, δη-
λαδὴ τῆς Θεοτόκου.

Ποιὸς λοιπὸν ἦταν τελικὰ ὁ «*τρίτος οὐρανός*», στὸν ὁποῖο
«*ἤρπαγη*» ὁ θεοφόρος Ἀπόστολος;

28. Τὴν ἀπάντησι θὰ μᾶς δώσουν μὲ ἔγκυρο τρόπο οἱ Ἑσυχασ-
τῆς Ἅγιοι Πατέρες, ἐφ' ὅσον εἶχαν παρόμοιες θεωτικὲς ἐμπειρίες,
ἦσαν δηλαδὴ «*πεπειραμένοι Πατέρες*»³⁰, οἱ ὁποῖοι ἀφοῦ διήλθαν
τὰ στάδια τῆς *καθάρσεως* καὶ τοῦ *φωτισμοῦ*, ἔφθασαν στὴν *θέω-
σι*, ἔγιναν «*ὑπερουράνιοι*»³⁰.

• Τὰ τρία αὐτὰ στάδια τῆς *οὐρανοδρόμου κλίμακος*, ἡ ὁποία
ἐγγίζει στὸν *Θρόνον τοῦ Ἀρνίου*, ἤδη μᾶς εἰσάγουν στὸ *Μυστήριον*
τῶν τριῶν Οὐρανῶν.

(Συνεχίζεται)

1. **Ἰωάννου Νικοδήμου Ἀγιορείτου**, Ἑορτοδρόμιον, σελ. 366.
2. **Ι. Χρυσοστόμου**, ΡΓ τ. 59, στλ. 709/Ἐἰς τὴν Ἁγίαν Παρθένον καὶ Θεοτόκον *Μαρίαν*.
3. **Ἰωάννου Νικοδήμου Ἀγιορείτου**, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 367, ὑποσημ.
4. **Ἰωάννου Νικοδήμου Ἀγιορείτου**, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 366, ὑποσημ. 2.
5. Ἦσ. ζ' 1-3.
6. **Ἁγίου Γρηγορίου Παλαμά**, ΡΓ τ. 151, στλ. 469BCD/Ἰωάννου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Ἐἰς τὴν πάνσεπτον *Κοίμησιν τῆς πανυπεράγνου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας*.
7. Πρβλ. Β' Κορινθ. δ' 17.
8. **Ἰωάννου Νικοδήμου Ἀγιορείτου**, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 366.
 - «*Οὐσιώδη καὶ ἐσωτερικὰ*» χαρίσματα τῆς Θεοτόκου εἶναι ὁ «*θεομητρο-
πρεπιῆς Αὐτῆς ἀγιασμός καὶ τὰ ὑπερφυσικὰ καὶ παράδοξα χαρίσματα*», μὲ τὰ
ὁποῖα Τὴν ἐπλούτισε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ τὰ ὁποῖα «*ὑπερβαίνουν κάθε νοῦν
καὶ κάθε λόγον*».
9. **Ἰωάννου Νικοδήμου Ἀγιορείτου**, αὐτόθι.
 - Ὁ Ὁσῖος ἐπεξηγεῖ γιατί ὠμίλησε περὶ «*συγκριτικῆς ἀσυγκρισίας*» καὶ
«*ἀσυγκρίτου συγκρίσεως*»: «*ἡ σύγκρισις γίνεται πρὸς ὁμοφυῆ καὶ ὁμοειδῆ καὶ
ὁμοούσια· ἐπὶ δὲ τῶν ἑτεροφυῶν καὶ ἑτεροουσίων ἡ σύγκρισις γενομένη, διάκρισις
μᾶλλον ἢ λέγοιτο, καὶ οὐχὶ σύγκρισις· καὶ τὸ κρεῖττον ἐπ' αὐτῆς λέγεται ἢ τὸ
χεῖρον, οὐχὶ δὲ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον· ὅθεν καὶ ἡ ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ
σύγκρισις, διάκρισις μᾶλλον ἐστίν*».
10. Κανόνος Μ. Παρασκευῆς, Ὡδὴ Θ', Εἰρμός.
11. **Ἰωάννου Νικοδήμου Ἀγιορείτου**, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 366, ὑποσημ. 2.
12. **Ἰωάννου Νικοδήμου Ἀγιορείτου**, Κήπος Χαρίτων, σελ. 216β.
13. **Ἁγίου Γρηγορίου Παλαμά**, Ἰωάννου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Ἐἰς τὴν πάνσεπτον *Κοίμησιν τῆς πανυπεράγνου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας*, § 37 (Ε.Π.Ε. τ. 11, σελ. 308, Θεσσαλονίκη 1986).
14. **Ἰωάννου Νικοδήμου Ἀγιορείτου**, Κήπος Χαρίτων, σελ. 217α.
15. **Ἁγίου Γρηγορίου Παλαμά**, Ἰωάννου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Ἐἰς τὴν πάνσεπτον *Κοίμησιν τῆς πανυπεράγνου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας*, §§ 39 καὶ 37 (ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 310-312 καὶ 308).

16. **Όσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου**, Συμβουλευτικὸν Ἐγχειρίδιον, σελ. 214, ἔκδοσις γ', ἐν Βόλῳ 1969.
17. **Ἀγίου Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου**, PG τ. 3, στλ. 200-201· 205-212· 237-241· 257-261/*Περὶ τῆς Οὐρανίου Ἱεραρχίας, Κεφάλαια Ϛ', ϛ', η' καὶ θ'.*
18. **Ι. Δαμασκηνοῦ**, PG τ. 94, στλ. 872C-873A/*Ε. Α. Ο. Π., Κεφάλαιον Γ' (ΙϚ'), Περὶ Ἀγγέλων.*
19. **Ἀγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ**, Ὁμιλία ΝΓ', § 40 (ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 312).
20. **Ἀγίου Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου**, PG τ. 3, στλ. 285/*ἐνθ' ἄνωτ., Κεφάλαιον ΙΑ'.*
21. **Ι. Δαμασκηνοῦ**, PG τ. 94, στλ. 871C-871A/*ἐνθ' ἄνωτ.*
22. **Ἀγίου Μαξίμου Ὁμολογητοῦ**, PG τ. 90, στλ. 833BC/*Πεύσεις καὶ Ἀποκρίσεις καὶ Ἐρωτήσεις καὶ Ἐκλογαὶ διαφόρων κεφαλαίων ἀπορομένων, § ΞΑ'.*
23. **Όσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου**, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 525.
24. **Ἀγίου Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου**, PG τ. 3, στλ. 285A/*ἐνθ' ἄνωτ., Κεφάλαιον ΙΑ'.*
25. Ἦσ. Ϛ' 6-7.
■ Στοὺς στχ. 5-7, ὁ Ἡσαΐας ὁμολογεῖ αὐτομεμφόμενος τὴν ἀναξιότητα καὶ ἀμαρτωλότητα του ὅταν εἶδε τὸν Κύριο, προκειμένου δὲ νὰ ἀναλάβῃ τὸ προφητικὸ ἔργο του, ἐξαγνίζεται ἀπὸ ἓνα τῶν Σεραφίμ.
26. **Μ. Βασιλείου**, PG τ. 30, στλ. 428C/*Ἑρμηνεῖα εἰς τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν, Κεφάλαιον Ϛ', § 183.*
27. **Ι. Δαμασκηνοῦ**, PG τ. 94, στλ. 868B/*ἐνθ' ἄνωτ.*
28. **Ἀγίου Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου**, PG τ. 3, στλ. 180AB/*ἐνθ' ἄνωτ. Κεφάλαιον Δ', § II.*
29. **Ἀγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ**, PG τ. 150, στλ. 1140A καὶ 1168A/*Κεφάλαια Φυσικά, Θεολογικά, Ἠθικά τε καὶ Πρακτικὰ ΡΝ', §§ κζ' καὶ ξδ'.*
30. **Ἀγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ**, Συγγράμματα, τ. 1, σελ. 415, στχ. 4 καὶ 1, ἔκδοσις Παναγιώτου Χρήστου, Θεσσαλονίκη 1962/*Ὑπὲρ τῶν Ἱερῶς Ἠσυχασζόντων, 1.3.5.*

Ε' Η κατάληψις τῶν «θειότερων»

1. Κατὰ τοὺς Ἁγίους Πατέρας, «οὐδεὶς ἄνθρωπος δύναται νὰ σωθῆ ἠὲ χωρὶς πρώτον νὰ θεωθῆ· καὶ πάλιν, οὐδεὶς δύναται νὰ θεωθῆ ἠὲ χωρὶς πρότερον νὰ ὁμοιωθῆ πρὸς τὸν Θεόν»¹· καὶ γιὰ νὰ ὁμοιωθῆ ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸν Θεὸ πρέπει νὰ μιμηθῆ τὶς θείες τελειότητες καὶ ἔτσι νὰ ἔνωθῆ μαζί Του.

2. Σωτηρία λοιπὸν σημαίνει θέωσις, ἢ δὲ θέωσις σημαίνει ὁμοίωσις καὶ ἔνωσις τῆς εἰκόνος (ἄνθρωπος) μὲ τὸ πρωτότυπο (Θεός):

«Ἡ σωτηρία οὐχ ἑτέρως γενέσθαι δύναται, μὴ θεομένων τῶν σωζομένων· ἡ δὲ θέωσις ἐστὶν ἡ πρὸς Θεόν, ὡς ἐφικτὸν, ἀφομοίωσις τε καὶ ἔνωσις»².

3. Ὁ ἄνθρωπος, ἀνερχόμενος τὴν κλίμακα πρὸς τὴν ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ, γίνεται ἀγαθὸς κατὰ μετοχὴν καὶ χάριν καὶ ἀναφλέγεται ἀπὸ τὸν θεῖον ἔρωτα,

«διὰ δὲ τοῦ θείου ἔρωτος τούτου καθαίρεται· καθαιρούμενος δὲ θεοειδῆς γίνεται· θεοειδῆς δὲ γενόμενος καὶ θεὸς κατὰ χάριν εἰς ὅλον τὸ ὕστερον ἀποτελεῖται»³.

4. Στὴν κατάστασι αὐτὴν, ὁ νοῦς τοῦ θεούμενου «ἐρωτοληπτεῖται» «καὶ πάσχει θάμβος ὑπὲρ ἔννοιαν»⁴, διότι βλέπει «τὸν ἑαυτὸν του ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀρπαζόμενον»⁴ καὶ ἀπολαμβάνοντα τὴν μέλλουσα μακαριότητα, ἢ ὅποια εἶναι «ἡ θεωρία τοῦ Θεοῦ, οὐχὶ [βεβαίως] κατὰ τὴν φύσιν καὶ οὐσίαν Του, ἀλλὰ κατὰ τὰ θεῖα προσόντα Του ταῦτα καὶ τελειότητας»⁵.

5. Αὐτὴ ἡ θεωρία τοῦ Θεοῦ ταυτίζεται μὲ τὴν θεωρία «τῶν

περὶ Θεὸν φυσικῶς καὶ αἰδίως θεωρουμένων»⁶, δηλαδή μὲ τὴν θεωρία τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ· αὐτὴ ἡ κατάληψις τῶν «θειοτέρων» ταυτίζεται μὲ τὸν «τρίτον οὐρανὸν»· τότε, ὁ θεούμενος ἀρπάζεται «ἐν τοῖς περὶ τὴν Τριάδα τόποις»⁷, μετέχει δηλαδή στὶς ἄκτιστες ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ⁸ καὶ «φέρεται» καὶ «ἐνεργεῖται» ὑπὸ τοῦ Θεοῦ⁷, ἐφ' ὅσον οἱ λειτουργίες τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἀναστέλλονται καὶ ἀργοῦν.

6. Οἱ Ἅγιοι Πατέρες τὴν ἀποκαλυπτικὴ ἐμπειρία τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ὀνομάζουν «ἀρπαγὴν» καὶ ὁμιλοῦν γιὰ «τὸ τῆς ἀρπαγῆς μυστήριον»⁹· ἡ «ἀρπαγὴ» αὐτὴ ἦταν ἡ πνευματικὴ ἐμπειρία, ἡ ὁποία ταυτίζεται μὲ τὴν ἐμπειρία τῆς θεώσεως τῶν Ἁγίων τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης, ἀλλὰ ὡς ἄρρητος ἔχει διατυπωθῆ μὲ ποικίλους τρόπους, ἐφ' ὅσον ὁ κτιστὸς λόγος εἶναι ἀνεπαρκῆς γιὰ νὰ ἐκφράσῃ τὰ κατὰ φύσιν καὶ κατὰ χάριν ἄκτιστα.

7. Προσεγγίζουσα ὅλο καὶ περισσότερο τὸ Μυστήριον τῶν τριῶν Οὐρανῶν ἡ Πατερικὴ Θεολογία τῆς Προσευχῆς, διαπιστώνουμε ὅτι ἤδη θέτει ἓνα ἀσφαλὲς θεμέλιο γιὰ τὴν περαιτέρω κατανόησι:

Ὁ Ὅσιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος διακρίνει σαφῶς τρία προσευχητικὰ στάδια: τὴν «ἀρχὴν», τὴν «μεσότητα» καὶ τὸ «τέλειον» τῆς προσευχῆς, τὸ ὁποῖο βιώνεται ὡς «ἀρπαγὴ πρὸς Κύριον»:

«ἀρχὴ μὲν προσευχῆς, προσβολαὶ μονολογίστως διωκόμεναι ἐκ προοιμιῶν αὐτῶν· μεσότης δέ, τὸ ἐν τοῖς λεγομένοις καὶ νοουμένοις εἶναι τὴν διάνοιαν· τὸ δὲ ταύτης τέλειον, ἀρπαγὴ πρὸς Κύριον»¹⁰.

8. Κατ' ἀντιστοιχίαν πρὸς τὰ τρία προσευχητικὰ στάδια, ἡ πορεία πρὸς τὴν θέωσι διέρχεται τρία στάδια: τὴν πρακτικὴ φιλοσοφία, τὴν φυσικὴ θεωρία καὶ τὴν θεολογικὴ μυσταγωγία.

Κατὰ τὸν Ἅγιο Μάξιμο τὸν Ὁμολογητὴν, «τῆς μὲν πρακτικῆς φιλοσοφίας ἔργον εἶναι φασὶ πάσης τὸν νοῦν ἐμπαθῆ φαντασίας καθαρὸν καταστήσαι, τῆς δὲ φυσικῆς θεωρίας πάσης τῆς ἐν τοῖς οὐσι καθ' ἣν αἰτίαν ὑπάρχουσιν ἀληθοῦς γνώσεως αὐτὸν ἐπιστήμονα δεῖται, τῆς δὲ θεολογικῆς μυσταγωγίας ὁμοιον Θεῶ καὶ Ἰσον, ὡς ἐφικτόν, τῇ χάριτι κατὰ τὴν ἕξιν ποιῆσαι,

μηδενὸς τὸ σύνολον ἔτι τῶν μετὰ Θεὸν διὰ τὴν ὑπεροχὴν ὄντα νοήμονα»¹¹.

9. Ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος Βουλγαρίας, συνοψίζων τὴν πρὸ αὐτοῦ Παράδοσι, στὴν ὁποία μετέχει ἐμπειρικά, μᾶς δίδει μίαν ἀναγωγικὴ ἐρμηνεία τῶν τριῶν οὐρανῶν:

«Πολλῶν γὰρ ὄντων τῶν ἀναγωγικῶς λεχθησομένων, ὀλίγα ἐροῦμεν καὶ εὐληπτότερα. Ἔστι γὰρ πρῶτος οὐρανός, τὸ πέρασ καὶ ὁ ὄρος τῆς ἠθικῆς, ὅταν τις τὰ ἦθη ἑαυτοῦ ρυθμίση. Εἶτα ἡ φυσικὴ, δεῦτερος οὐρανός, ὅταν τις τὴν γνῶσιν τῆς τοῦ παντὸς φύσεως, ὡς ἐφικτόν, περιορίσῃ. Εἶτα ἡ θεολογικὴ, τρίτος οὐρανός, ὅταν τις τὸ ἐφικτόν τέως αὐτῷ μέτρον τῆς τῶν θειοτέρων καὶ ὑπὲρ γνῶσιν καταλήψεως φθάσῃ διὰ θεωρίας»¹².

10. Στὴν ἴδια ἐρμηνευτικὴ Παράδοσι ἀνήκει καὶ ὁ εὐλογημένος χορὸς τῶν Ἑσυχαστῶν Πατέρων τῆς Φιλοκαλίας μέχρι καὶ τοῦ Ὁσίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου.

Ὁ μέγιστος μεταξὺ αὐτῶν, ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, μᾶς βεβαιώνει ὅτι ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος

«φῶς καὶ πνεῦμα ἦν ἐκεῖνος τότε [κατὰ τὴν ἄρπαγὴν]», ᾧ καὶ ἦνωται, ἐξ οὗ καὶ τὸ ἠνώσθαι εἶχε, τῶν ὄντων πάντων ἐκστὰς καὶ ἐκεῖνο κατὰ χάριν γεννῶς καὶ καθ' ὑπεροχὴν μὴ ὦν, ἡγουν ὑπὲρ τὰ κτιστά»¹³.

11. Θὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ ἐπίσης, ὅτι οἱ Νηπτικὸι Πατέρες διακρίνουν δύο εἶδη «φωτισμοῦ» καὶ ἄρπαγῆς: τῆς καρδιάς καὶ τοῦ νοῦ, προηγεῖται δὲ ὁ πρῶτος καὶ ἔπεται ὁ δεῦτερος.

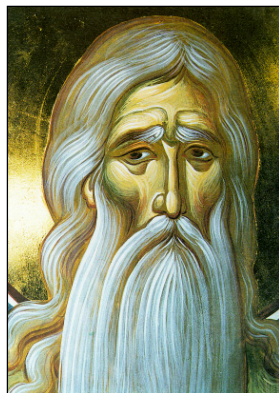
Ὁ Ὁσιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης καλεῖ τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ φωτισμὸν «ἐνυπόστατον», «διὰ τὸ παραμένειν ἐν τῇ καρδίᾳ καθ' ἑξιν, καὶ οὐχὶ δίκην νοημάτων γινόμενος καὶ ἀπογινόμενος», ἐπίσης δὲ ἐπισημαίνει ὅτι «ἐὰν δὲν φωτισθῇ ἡ καρδιά πρῶτον νὰ ἀρπαγῇ πρὸς Θεόν, οὐ δύναται ὁ νοῦς»¹⁴.

12. Ὄταν ὁ «φωτισμὸς» τῆς καρδιάς αὐξηθῇ πολὺ, τότε ὁ

νοῦς, γενόμενος «νοῦς Χριστοῦ»¹⁵, ὑψώνεται «ἕως τρίτου οὐρανοῦ».

«Υπὸ τοῦ φωτισμοῦ ἐκείνου τοῦ ἐν καρδίᾳ πληθυνθέντος καὶ πλημμυρίσαντος ὀδηγούμενος ὁ νοῦς ἀνεισιν (ἀναβαίνει) ἢ ἀνάγεται εἰς θείας ἀποκαλύψεις τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως καὶ σοφίας καὶ ἀγαθότητος. Καὶ ἀρπάζεται εἰς τὰ πρὸ τῆς δημιουργίας τῆς κτίσεως ἀίδια καὶ φυσικὰ προσόντα τοῦ Θεοῦ. Καὶ μελλόντων ἐκβάσεις ὄρα καὶ ἄλλα μυστικὰ καὶ ἀπόρρητα μυστήρια βλέπει, ὅσα ἤθελεν ἀποκαλύψει αὐτῷ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἀναλόγως κατὰ τὴν αὐτοῦ καθαρότητα»¹⁴.

13. Κατὰ τοὺς Ἁγίους Πατέρας, τὸ «Μυστήριον τῆς Ἀρπαγῆς» εἶναι τὸ ἐπόμενο στάδιο τῆς «καθαρᾶς προσευχῆς», διότι «ἄλλο ἐστὶν ἡ προσευχή, καὶ ἄλλο ἡ ἐν αὐτῇ θεωρία», διευκρινίζει ὁ Ἀββᾶς Ἰσαὰκ ὁ Σύρος: μετὰ τὸν ὄρον τῆς καθαρᾶς προσευχῆς, «ἐκπληξίς ἐσται τότε, καὶ οὐχὶ προσευχή», «πέπαιται τὰ τῆς προσευχῆς, καὶ θεωρία τις ἐστι, καὶ οὐχὶ προσευχὴν προσεύχεται ὁ νοῦς»¹⁶.

Τὸ «Μυστήριον» αὐτὸ δίδεται πολὺ σπάνια, ἐφ' ὅσον «εἰς ἕκχιλιών ἐύρίσκεται καταξιωθεὶς φθάσαι μετὰ πολλῆς παραφυλακῆς εἰς τὴν καθαρὰν προσευχὴν, καὶ διαρρήξαι τὸν ὄρον τοῦτον, καὶ τυχεῖν ἐκείνου τοῦ Μυστηρίου», «πρὸς δὲ τὸ Μυστήριον ἐκεῖνο, καὶ μετ' ἐκείνην, καίπερ ἂν ὁ φθάσας, μόλις ἐύρίσκεται γενεὰ καὶ γενεὰ τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ»¹⁶.

14. Τὸ «Μυστήριον τῆς Ἀρπαγῆς», τὸ ὁποῖο ἐξ αἰτίας τῆς σπανιότητός του αὐτῆς χαρακτηρίζεται ἀπὸ τοὺς Ἁγίους ὡς «δυστέκμαρτον καὶ δυσεκλάλητον καὶ δυσεπίτευκτον χρήμα»¹⁷, ἀξιοῦνται οἱ θεούμενοι «ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς» πάντοτε.

Ὁ Ἀββᾶς Ἰσαὰκ, ἀφοῦ δηλώσει ὅτι «ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς δίδεται τοῖς ἀξίοις» αὐτὴ «ἡ ἀνεκλάλητος χάρις», ὅπως ἄλλωστε καὶ οἱ Βίοι τῶν Ἁγίων παρουσιάζουν «πολλοὺς τῶν Ἁγίων ἰσταμένους εἰς προσευχὴν, καὶ ἀρπαγέντας τὸν νοῦν», κατόπιν ἀπαντᾷ στὸ ἐρώτημα: «τίνος χάριν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ μόνον γίνονται ταῦτα τὰ μεγάλα, καὶ ἀνεκλάλητα χαρίσματα;», ὡς ἐξῆς:

«Διότι ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ, πλέον παντὸς καιροῦ ὁ ἄνθρωπος ἠὺτρεπισμένος, καὶ συνηγμένος τυγχάνει, τοῦ προσ-

ἔχειν τῷ Θεῷ, καὶ ἐπιθυμῶν καὶ ἐκδεχόμενος παρ' Αὐτοῦ τὸ ἔλεος»¹⁶.

15. Θὰ κλείσουμε μὲ ἰδιαίτερη λύπη τὴν ἐκτενῆ μας ἀναφορὰ στὰ μυστήρια τοῦ «*τρίτου οὐρανοῦ*» καὶ τὴν μέχρι ἐκείνου «*πρόσδο-δον ἢ ἀνάβασιν ἢ ἀνάληψιν*»¹⁸ τοῦ θεοφόρου Ἀποστόλου μὲ τοὺς λόγους τοῦ Ἱεροῦ Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας, ἀπλοποιημένους ἀπὸ τὸν Ὅσιο Νικόδημο τὸν Ἀγιορείτη:

«Καὶ ὁ Παῦλος λοιπὸν ἀνέβη εἰς τὴν θεωρίαν τῶν περὶ τὴν Ἁγίαν Τριάδα ὑπερκοσμίων τόπων, ἀρπαχθεὶς βέβαια εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τὴν ἄρρητον δύναμιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ὑπερβὰς ὅλα τὰ κτίσματα, αἰσθητὰ καὶ νοητὰ καὶ αὐτὰ τῶν Ἀγγέλων τὰ Τάγματα. Καὶ οὔτε εἰς τὸ σῶμα του ἦτον ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀρπαγῆς ταύτης, ἐπειδὴ δὲν ἐνέργουν τότε αἱ τοῦ σώματός του αἰσθήσεις, οὔτε πάλιν ἦτον ἔξω ἀπὸ τὸ σῶμα, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ ἡ νόησις καὶ ἐνέργεια τοῦ νοός του ἔπαυσε καὶ δὲν ἐνέργει, οὔτε αἱ ἄλλαι δυ-

νάμεις καὶ ἐνέργειαι τῆς ψυχῆς, καὶ ἀκολούθως δὲν ἐγνώριζε τὴν ἑαυτοῦ κατάστασιν, ποία εἶναι. Διότι εἰς τὰ θεῖα πράγματα ἀργεὶ ὅλη ἡ ἀνθρωπίνη νόησις, μὲ τὸ νὰ ἀρπάζεται τότε ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεόν, καὶ ἀπὸ ἐκεῖνον φέρεται καὶ ἐνεργεῖται, καθῶς, καὶ ὅπου καὶ εἰς ὅσα μυστήρια ἐκεῖνος θέλει καὶ βούλεται», «τὰ ὅποια θεάματα καὶ ἀποκαλύψεις πάντα εἶναι ἄγνωστα εἰς τὸν νοῦν καὶ ἄρρητα εἰς τὸν λόγον, καὶ δὲν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ τὰ δεχθῆ καὶ νὰ τὰ νοήσῃ, ἂν δὲν εὐγῆ ἔξω ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην φυσικὴν εὐτέλειαν καὶ ταπεινώσιν, καὶ νὰ ἀναβῆ εἰς τὸ ὑπὲρ φύσιν μὲ τὴν ἄρρητον δύναμιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»¹⁹.

+

**Τῷ δὲ ἀρχῆς καὶ τέλους
χορηγῷ Σωτήρι καὶ Θεῷ ἡμῶν
δόξα πρέπει καὶ εὐχαριστία!**

1. **Όσιού Νικοδήμου Ἀγορείτου**, Ἐγχειρίδιον..., σελ. 186, ἔκδοσις γ', Σ. Σχοινᾶ, ἐν Βόλῳ 1969/Κεφάλαιον ΙΑ', § 5', δ'.
2. **Ἁγίου Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου**, PG τ. 3, στλ. 373D-376A/περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας, Κεφάλαιον Α', § III.
3. **Όσιού Νικοδήμου Ἀγορείτου**, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 183/Κεφάλαιον ΙΑ', § 5', γ'.
4. **Όσιού Νικοδήμου Ἀγορείτου**, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 182/Κεφάλαιον ΙΑ', § 5', α'.
5. **Όσιού Νικοδήμου Ἀγορείτου**, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 181/Κεφάλαιον ΙΑ', § 5', α'.
6. **Όσιού Νικοδήμου Ἀγορείτου**, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 178/Κεφάλαιον ΙΑ', § 5'.
7. **Ἁγίου Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας**, PG τ. 124, στλ. 929C/Εἰς τὸ Β' Κορινθ. ιβ' 2-4.
8. Οἱ **Ἄκτιστες Ἐνέργειες** τοῦ Θεοῦ ὀνομάζονται ὑπὸ τῆς ἱεῖρας Παραδόσεως ἐπίσης: «τὰ περὶ Θεὸν φυσικῶς καὶ αἰδιῶς θεωρούμενα», «ἄρεται τοῦ Θεοῦ», «φυσικὰ ἰδιώματα τοῦ Θεοῦ», «φυσικαὶ καὶ οὐσιώδεις τοῦ Θεοῦ δυνάμεις», «προόδους τῆς πάντων αἰτίας», «τῆς προνοίας ἐκφαντορικὰς θεωνυμίας», «μετοχὰς καὶ αὐτομετοχὰς τῶν ὄντων», «δῶρα θεῖα», «ἠνωμένην θεολογίαν», «προσόντα καὶ τελειότητα τοῦ Θεοῦ».
(βλ. **Όσιού Νικοδήμου Ἀγορείτου**, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 179/Κεφάλαιον ΙΑ', § 5').
9. **Ἁγίου Γρηγορίου Θεολόγου**, PG τ. 36, στλ. 52C/Λόγος ΚΗ', Θεολογικὸς Β', § Κ'.
10. **Όσιού Ἰωάννου Σιναΐτου**, PG τ. 88, στλ. 1132D/Κλίμαξ, Λόγος ΚΗ', § κ'.
11. **Ἁγίου Μαξίμου Ὁμολογητοῦ**, PG τ. 91, στλ. 1241C/Περὶ διαφορῶν ἀποριῶν τῶν Ἁγίων Διονυσίου καὶ Γρηγορίου πρὸς Θωμᾶν τὸν ἡγιασμένον.
12. **Ἁγίου Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας**, PG τ. 124, στλ. 929C/ἐνθ' ἄνωτ.
13. **Ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ**, Συγγράμματα τ. 1, σελ. 570, στχ. 26-29, ἔκδοσις Παναγιώτου Χρήστου, Θεσσαλονίκη 1962/Ἵπὲρ τῶν ἱερώς Ἑσαυχαζόντων, 2. 3. 37.
14. **Όσιού Νικοδήμου Ἀγορείτου**, Σχόλια στὸ Β' Κορινθ. ιβ' 2.
15. Α' Κορινθ. β' 16.
16. **Ἀββᾶ Ἰσαὰκ Σύρου**, Ἄπαντα τὰ εὐρεθέντα Ἀσκητικά, σελ. 135-136, ἐνθ' ἄνωτ./Λόγος ΑΒ'.
17. **Ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ**, PG τ. 150, στλ. 1013B/Λόγος εἰς τὸν Βίον τοῦ Όσιού Πέτρου τοῦ Ἀθωνίτου, Caput III, § κ'.
18. **Ἁγίου Γρηγορίου Θεολόγου**, PG τ. 36, στλ. 52C/Λόγος ΚΗ', Θεολογικὸς Β', § Κ'.
 - Τοὺς τρεῖς ὄρους τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου: «πρόδοσις», «ἀνάβασις» καὶ «ἀνάληψις», ἐρμηνεύει ὁ Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς: PG τ. 91, στλ. 1237C-1240B καὶ στλ. 1251BC/Περὶ Διαφορῶν Ἀποριῶν τῶν Ἁγίων Διονυσίου καὶ Γρηγορίου πρὸς Θωμᾶν τὸν ἡγιασμένον.
19. **Ἁγίου Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας**, PG τ. 124, στλ. 929CB-932A/Εἰς τὸ Β' Κορινθ. ιβ' 2-4.
 - Ὁ Ἅγιος Θεοφύλακτος διακρίνει τὸν «τρίτον οὐρανὸν» ἀπὸ τὸν «παράδεισον», λέγων ὅτι ὁ μὲν «τρίτος οὐρανὸς» εἶναι «οἱ περὶ τὴν Τριάδα τόποι», ὅπου ἀρχικῶς «ἠρπάγη» ὁ θεῖος Ἀπόστολος, ὁ δὲ «παράδεισος» εἶναι «τὰ μυστικώτερα τῆς Θεότητος», ὅπου ἐν συνεχείᾳ πάλιν «ἠρπάγη», διότι «καὶ ἐν τοῖς τῆς θεολογίας τόποις ἀναβάσεις εἰσὶ».